

Institutional Repository - Research Portal Dépôt Institutionnel - Portail de la Recherche

researchportal.unamur.be

RESEARCH OUTPUTS / RÉSULTATS DE RECHERCHE

Onmiddellijk cassatieberoep tegen beslissingen die geen eindbeslissingen zijn, in de zin van artikel 416, tweede lid, Wetboek van Strafvordering

Raneri, Gian-Franco; HUYBRECHTS, L.

Published in:

Jaarverslag van het Hof van Cassatie van België 2002-2003

Publication date:

2003

Document Version

le PDF de l'éditeur

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (HARVARD):

Raneri, G-F & HUYBRECHTS, L 2003, Onmiddellijk cassatieberoep tegen beslissingen die geen eindbeslissingen zijn, in de zin van artikel 416, tweede lid, Wetboek van Strafvordering. in *Jaarverslag van het Hof van Cassatie van België 2002-2003*. Belgisch Staatsblad, Brussel, pp. 147-178.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

HOOFDSTUK V - ONMIDDELIJK CASSATIEBEROEP TEGEN BESLISSINGEN DIE GEEN EINDBESLISSINGEN ZIJN, IN DE ZIN VAN ARTIKEL 416, TWEEDE LID, VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING¹

INLEIDING

De wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek (*B.S.* 2 april 1998), de zogenaamde Wet-Franchimont, heeft onder andere het artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering gewijzigd. De wet wordt behandeld in de recente handboeken van strafrecht en strafvordering, terwijl de rechtspraak over de wet het voorwerp uitmaakte van talrijke bijdragen en artikels (zie o.m. de Codt, J., “Les nullités de l’instruction préparatoire et le droit de la preuve. Tendances récentes”, *Rev. dr. pén.* 2000, 3-66; Huybrechts, L., “Twee jaar Wet Franchimont”, in *Jaarboek CBR 2000-2001*, Antwerpen, Maklu, 2001, 81-176 en de daarin vermelde rechtsleer). De eerste cassatierechtspraak werd onderzocht door De Swaef, M., “De Wet Franchimont: één jaar cassatierechtspraak”, in *Liber Amicorum Jean du Jardin*, Deurne, Kluwer, 2001, 147-160. Ten slotte verscheen onlangs het artikel van De Wolf, D., “Het cassatieberoep in het strafrechtelijk vooronderzoek: een overzicht van rechtspraak na de wet van 12 maart 1998”, *R.W.* 2002-03, 1521-1440.

Het jaarverslag 1998-1999 van het Hof, 97 tot 103, heeft reeds aandacht besteed aan de toepassing van de Wet-Franchimont en onder meer aan het oogmerk en de draagwijdte van artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering. Deze huidige bijdrage bespreekt de stand van rechtspraak van het Hof met betrekking tot artikel 416, tweede lid. Wanneer deze rechtspraak is gepubliceerd in *Arresten van het Hof van Cassatie*, *Bulletin des arrêts de la Cour de Cassation*, sedert 2001 *Pasicrisie Belge*, worden deze vindplaatsen vermeld. Indien het arrest in een andere publicatie werd becommentarieerd, wordt ook die vindplaats opgegeven. De arresten welke alleen nog maar werden gepubliceerd op internet <http://www.cass.be>, worden vermeld met hun rolnummer.

AFDELING 1 - WETTELIJKE REGELING

§ 1. Oorspronkelijke tekst

A. WETSBEPALING

Het oorspronkelijke artikel 416 van het Wetboek van Strafvordering luidde:

“Beroep in cassatie tegen voorbereidende arresten en arresten van onderzoek of tegen in laatste aanleg gewezen vonnissen van dezelfde soort staat eerst open na het eindarrest of het eindvonnis; de vrijwillige tenuitvoerlegging van die voorbereidende arresten of vonnissen kan in geen geval als middel van niet-ontvankelijkheid worden opgeworpen.

Deze bepaling is niet toepasselijk op arresten of vonnissen inzake bevoegdheid”.

¹ Dit hoofdstuk is opgesteld door raadsheer L. Huybrechts en referendaris G.-F. Raneri.

B. DOEL

Deze wetsbepaling had tot doel te verhinderen dat de strafprocedure zou worden belemmerd door cassatieberoepen die steeds een schorsende werking hebben (Beltjens, G., *Droit criminel belge*, dl. II, nr. 30). De bepaling wilde rechtsmisbruik voorkomen (PAND. B, v° *Cassation en général*, nr. 53). In strafzaken is inderdaad grote spoed vereist (Gendebien, M., en Carton de Wiart, X., in *Les Nouvelles, Procédure pénale*, dl. II., vol. I, “Les pourvois en cassation en matière répressive”, nr. 43).

De enige uitzondering op het verbod van het onmiddellijk cassatieberoep betrof de beslissingen inzake bevoegdheid. Door deze uitzondering heeft de wetgever willen verhinderen dat het proces verder wordt gezet voor een onbevoegd rechter (Beltjens, G., *op. cit.*, nr. 73; PAND. B, v° *Cassation en général*, nr. 94; Gendebien, M., en Carton de Wiart, X., *op. cit.*, nr. 67).

C. DRAAGWIJDTE

1. Algemeen

In zijn oude versie betreft artikel 416, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering niet alleen de vonnissen en arresten van de strafrechten die betrekking hebben op de strafvordering, maar ook deze die betrekking hebben op de burgerlijke rechtsvordering die, overeenkomstig artikel 4, eerste lid, Voorafgaande Titel, van het Wetboek van Strafvordering, tegelijkertijd voor de strafrechter wordt vervolgd als de strafvordering.

In de regel is geen onmiddellijk cassatieberoep toegelaten tegen niet-definitieve beslissingen in de zin van de vermelde wetsbepaling. Het gaat niet alleen om voorbereidende beslissingen en beslissingen van onderzoek die geen uitspraak doen over de grond van de zaak maar in het algemeen over beslissingen die de rechtsmacht van de rechter over de strafvordering of over de burgerlijke rechtsvordering niet uitputten. Met het cassatieberoep tegen niet-definitieve beslissingen die niet de bevoegdheid betreffen, moet men wachten tot na de einduitspraak in laatste aanleg waartegen geen verzet mogelijk is. Een te vroeg ingesteld cassatieberoep is niet ontvankelijk. De rechtspraak en de rechtsleer geven vele voorbeelden van niet-definitieve beslissingen wat de strafvordering of de burgerlijke rechtsvordering betreft (Declercq, R., *Beginnelsen van strafrechtspleging*, Deurne, Kluwer, 1999, nr. 2256-2278).

2. Definitieve beslissing over de strafvordering

Een definitieve beslissing over de strafvordering is deze die een einde stelt aan de strafvervolgung tegen de betrokkene. Geoordeeld werd dat een cassatieberoep dat de tussenkomende partij instelt tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling, waarbij zijn hoger beroep tegen de beschikking tot uitvoerbaarverklaring door de raadkamer van een verzoek tot rechtshulp strekkende tot het nemen van voorlopige maatregelen of tot inbeslagneming in toepassing van de wet van 20 mei 1997 ongegrond wordt verklaard, niet ontvankelijk is, aangezien die beslissing een voorbereidende beslissing is waartegen eerst cassatieberoep openstaat na de eindbeslissing. Om dezelfde reden is ook niet ontvankelijk het cassatieberoep tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat uitspraak doet over een derdenverzet tegen de beroepen beschikking van de raadkamer (Cass. 15 mei 2001, A.C. 2001, nr. 284, met conclusie van advocaat-generaal Duinslaeger). Een ander

voorbeeld van niet-definitieve beslissing over de strafvordering betreft de beschikking van de raadkamer in een douanezaak. Ze ontsloeg de onderzoeksrechter van zijn gerechtelijk onderzoek en beval dat de stukken zouden worden overgemaakt aan de procureur des Konings teneinde te handelen als naar recht. Dergelijke beschikking is, enerzijds, een voorbereidende beslissing, anderzijds, een maatregel van inwendige aard waartegen geen hoger beroep noch onmiddellijk cassatieberoep openstaat (Cass. 10 december 2002, P.02.1146.N). Zo ook is het arrest dat het vonnis van de jeugdrechtbank bevestigt, dat de zaak ten laste van de eiser uit handen geeft en naar het openbaar ministerie verwijst met het oog op vervolging voor de bevoegde rechtsmacht als daartoe grond bestaat, geen eindbeslissing (Cass. 22 juli 2003, P.03.0842.N).

3. *Definitieve beslissing over de burgerlijke rechtsvordering*

Een vaak delicate kwestie betreft de vraag naar het al dan niet-definitieve karakter in de zin van artikel 416 van het Wetboek van Strafvordering van de beslissingen van de strafrechten die op de burgerlijke rechtsvordering een schadevergoeding toekennen. Hierna volgen enkele vuistregels (Velu, J., “Le problème du caractère définitif ou non définitif, au sens de l’article 416 du Code d’instruction criminelle, des décisions des juridictions pénales qui, statuant sur l’action civile, allouent une indemnité”, in *Mélanges offertes à Robert Legros*, Bruxelles, Ed. de l’Université de Bruxelles, 1985, 735 e.v., en conclusie bij Cass. 4 april 1984, A.C. 1984, I, 957).

Worden als definitief beschouwd, de beslissingen die oordelen over alles wat de burgerlijke partij vordert, dit is over alle onderdelen van de gevorderde schadevergoeding. Daarentegen zijn niet definitief, de beslissingen die slechts over een of enkele onderdelen van de vordering beslissen of die bij het toekennen van schadevergoeding niet over al het gevorderde beslissen, b.v. omdat de beslissing een onderzoeksmaatregel beveelt of een deel van de vordering en/of van de interessen en de kosten voorbehoudt.

De vraag rijst ook wat het karakter is van de beslissing die een schadevergoeding toekent en, zonder een onderzoeksmaatregel te bevelen of een deel van de beslissing van de hoofdeis of van het geheel of een deel van de kosten voor te behouden, hetzij de zaak terugzendt naar de eerste rechter voor verdere behandeling, hetzij een heropening van het debat beveelt, de beslissing opschort of de zaak onbepaald uitstelt. Men neemt aan dat het aan het Hof niet toekomt de wettigheid van dergelijke beslissing te beoordelen. Ze wordt daarom als niet-definitief beschouwd.

De vermelde regels kunnen moeilijkheden opleveren wanneer de rechter over de vorderingen van meerdere burgerlijke partijen oordeelt. In beginsel dienen deze verschillende vorderingen als op zichzelf staande beschouwd te worden. Uitzondering op die regel is wanneer het niet-definitieve karakter van een beslissing die een schadevergoeding aan een partij toekent, zich uitstrekt tot de beslissing ten voordele van een andere partij. Dit is b.v. het geval wanneer de rechter in verband met de vordering van een burgerlijke partij een onderzoeksmaatregel beveelt die een invloed kan hebben op de burgerlijke vordering van een andere, zoals de gesubrogeerde verzekeraar. In geval van twijfel, ten slotte, wordt de beslissing ten aanzien van alle partijen als niet definitief beschouwd.

Wanneer een partij die cassatieberoep heeft ingesteld, afstand doet om de enige reden dat de bestreden beslissing niet definitief is terwijl ze dat wel is, decreteert het Hof deze afstand niet maar doet uitspraak over het cassatieberoep.

4. Voorlopige hechtenis

Men oordeelt sedert lang dat de beslissingen in laatste aanleg gewezen inzake voorlopige hechtenis ontsnappen aan de regel van artikel 416, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering. Deze beslissingen die de persoonlijke vrijheid betreffen, zijn onafhankelijk van de strafvervolgingen die aanleiding geven tot de voorlopige hechtenis (Gendebien, M., en Carton de Wiart, X., *op. cit.*, nr. 58). Het cassatieberoep wordt trouwens uitdrukkelijk bepaald in artikel 31 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis (cf. betreffende dit cassatieberoep, *Jaarverslag van het Hof 2000-2001*, 251-259).

§ 2. Nieuwe teksten

A. WET FRANCHIMONT

1. Wetsbepaling

Het artikel 37 van de wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek heeft het artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering gewijzigd. Het luidt sedertdien:

“Het vorige lid is niet van toepassing op arresten of vonnissen inzake bevoegdheid of met toepassing van de artikelen 135 en 235bis noch op arresten of vonnissen inzake de burgerlijke rechtsvordering die uitspraak doen over het beginsel van de aansprakelijkheid”.

Deze bepaling is ingevolge artikel 1 van het koninklijk besluit van 21 september 1998 van toepassing met ingang van 2 oktober 1998 (*B.S.* 25 september 1998).

2. Doel

De wet van 12 maart 1998 heeft het onmiddellijke cassatieberoep betreffende arresten en vonnissen inzake bevoegdheid ongewijzigd gelaten. Ze voert evenwel voor de partijen verscheidene nieuwe rechten en rechtsmiddelen in gedurende het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek en bij de regeling van de rechtspleging (Bosly, H.-D., Vandermeersch, D., *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Charte, 2001, 522-594). In de regel blijft ook in die gevallen slechts cassatieberoep mogelijk na de definitieve eindbeslissing, maar de wet voert niettemin een reeks mogelijkheden tot onmiddellijke cassatie in. De wetgever wil hiermede bepaalde procedure-incidenten sneller geregeld zien. De nieuwe regeling laat ook toe eventuele nietigheden nog op een zinvol ogenblik te herstellen.

Wat de arresten of vonnissen inzake de burgerlijke rechtsvordering betreft past de wet het verbod van het onmiddellijke cassatieberoep aan. Al te vaak moest een burgerlijke partij jaren wachten op de definitieve eindbeslissing over de burgerlijke rechtsvordering alvorens cassatieberoep te kunnen instellen (Kirkpatrick, J., “Les deux réformes de la procédure en cassation contre les décisions des juridictions répressives sur les intérêts civils. Les modifications apportées aux articles 425 et 416 du Code d'instruction criminelle par les lois des 6 mai 1997 et 12 mars 1998”, *J.T.* 1998, 609-613). Om dergelijke toestanden te vermijden, kan vandaag onmiddellijk cassatieberoep worden ingesteld tegen de beslissingen die reeds uitspraak deden over het beginsel van de aansprakelijkheid zonder dat de rechter zijn rechtsmacht over de burgerlijke rechtsvordering volledig heeft uitgeoefend.

B. WET TOT UITBREIDING VAN DE MOGELIJKHEDEN TOT INBESLAGNEMING EN VERBEURDVERKLARING IN STRAFZAKEN

1. Wetsbepaling

Artikel 13 van de wet van 19 december 2002 tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken (*B.S.* 14 februari 2003) past het artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering andermaal aan (Caliman, C., “La loi du 19 décembre 2002 portant extension des possibilités de saisie et de confiscation en matière pénale”, *Custodes, Financieel rechercheren-L'enquête financière*, 2003, 69-104). Het wordt nu:

“Het vorige lid is niet van toepassing op arresten of vonnissen inzake bevoegdheid of met toepassing van de artikelen 135 en 235bis noch op arresten of vonnissen inzake de burgerlijke rechtsvordering die uitspraak doen over het beginsel van de aansprakelijkheid, noch op arresten en vonnissen waarbij overeenkomstig artikel 524bis, § 1, uitspraak wordt gedaan over de strafvordering en een bijzonder onderzoek naar de vermogensvoordelen wordt bevolen”.

2. Doel

De wet van 19 december 2002 brengt wijzigingen aan in de artikelen 28*sexies* en 61*quater* van het van het Wetboek van Strafvordering. Hierop wordt verder teruggekomen.

De nieuwe wet laat nu de verbeurdverklaring toe zowel van de vermogensvoordelen die voortkomen uit het misdrijf waarvoor de beklaagde wordt veroordeeld als van deze die voortkomen uit identieke feiten die tijdens een bepaalde periode werden gepleegd. Ingevolge artikel 524bis, § 1, van het Wetboek van Strafvordering kan de rechter die de beklaagde schuldig verklaart aan het ten laste gelegde feit, op vordering van het openbaar ministerie beslissen dat een bijzonder onderzoek naar de in artikel 42, 3°, artikel 43bis en 43*quater* van het Strafwetboek bedoelde vermogensvoordelen zal worden gevoerd met het oog op het bepalen van deze vermogensvoordelen. Het voeren van dit onderzoek naar de vermogensvoordelen is evenwel enkel mogelijk indien het openbaar ministerie door middel van ernstige en concrete aanwijzingen aantoonst dat de veroordeelde uit het misdrijf of uit identieke feiten in de zin van artikel 43*quater* van het Strafwetboek, vermogensvoordelen van enig belang heeft behaald. De vordering van het openbaar ministerie tot het instellen van een bijzonder onderzoek naar de vermogensvoordelen kan nooit voor het eerst in tweede aanleg worden gesteld.

§ 3. Bijzondere gevallen

A. SPLITSING VAN DE UITSPRAAK OVER DE STRAFVORDERING EN OVER DE BURGERLIJKE RECHTSVORDERING

Artikel 161 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat de rechtbank, indien de beklaagde schuldig bevonden wordt aan een misdrijf dat onder zijn bevoegdheid valt, de straf uitspreekt en beslist bij hetzelfde vonnis over de vorderingen tot teruggave en tot schadevergoeding. Artikel 162 van hetzelfde wetboek verplicht de rechter bovendien om ook

uitspraak te doen over de kosten. Deze wetsbepalingen betekenen in werkelijkheid het verbod om de uitspraak in onderdelen te splitsen (noot 1 onder Cass. 17 februari 1998, *A.C.* 1998, nr. 95, *P.&B.* 1998, 284 met noot van De Gryse, B., “Eenheid van uitspraak”, *R. Cass.* 1999, 62, met noot van Van Muylem, E., “Eenheid van uitspraak over de strafvordering”).

De rechtspraak heeft de verplichting om bij een en hetzelfde vonnis uitspraak te doen over de strafvordering en de burgerlijke rechtsvordering evenwel gemilderd; de rechter kan uitspraak doen over de gehele strafvordering maar de beslissing over de burgerlijke rechtsvordering voor verdere behandeling uitstellen naar een latere datum (Cass. 9 juni 1970, *A.C.* 1970, 950). Toch blijft artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering dan van toepassing, zodat er tegen de beslissing over de burgerlijke rechtsvordering slechts cassatieberoep kon worden ingesteld na de eindbeslissing (Cass. 1 maart 1976, *A.C.* 1976, 747). Hierbij moet vandaag uiteraard rekening worden gehouden met de nieuwe regeling ter zake.

B. SPLITSING VAN DE UITSPRAAK OVER ONDERDELEN VAN DE SCHULD EN/OF DE STRAF

Uitmaken of de strafrechter zijn rechtsmacht over de strafvordering heeft uitgeput is meestal eenvoudig. Hij doet dit wanneer hij de beklaagde vrijsprekt of hem schuldig acht aan het hem te laste gelegde misdrijf en hem veroordeelt tot straf of tegen hem een maatregel beveelt en uitspraak doet over de kosten. Dit moet hij dus met één vonnis doen. Het gebeurt evenwel dat de strafrechter, in strijd met de regel van de eenheid van de uitspraak over de strafvordering, de uitspraak over de schuld en de straf splitst. Soms zelfs splitst hij de uitspraak over de schuld in onderdelen (Cass. 17 februari 1998, *A.C.* 1998, nr. 95 en 96, *P.&B.* 1998, 284, met noot van De Gryse, B., “Eenheid van uitspraak”, *R. Cass.* 1999, 60-61, met noot van Van Muylem, E., “Eenheid van de uitspraak over de strafvordering”). Deze onwettige splitsing van de uitspraak belet niet dat een onmiddellijk cassatieberoep tegen vonnissen of arresten die de rechtsmacht van de strafrechter niet uitputten, voorbarig is (b.v. Cass. 22 september en 3 november 1987, *A.C.* 1987-88, nrs. 45 en 139).

Het moet worden onderstreept dat de wet van 19 december 2002 tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken een belangrijke uitzondering invoert op het verbod van splitsing van de uitspraak over onderdelen van de straf. Nu kan de uitspraak over de schuld en de andere straffen gesplitst worden van de uitspraak over de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen, en tegen de eerste uitspraak kan onmiddellijk cassatieberoep worden ingesteld.

C. SPLITSING VAN DE UITSPRAAK OVER DE STRAFVORDERING EN OVER MAATREGELEN VAN BURGERLIJKE AARD DIE TOT DE STRAFVORDERING BEHOREN

In bepaalde gevallen moet de strafrechter niet alleen oordelen over de strafvordering, maar ook over maatregelen van burgerlijke aard die behoren tot de strafvordering. Zo bepaalt het artikel 65, § 1, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en de stedenbouw dat, naast de straf, op vordering van de gemachtigde ambtenaar of van het college van burgemeester en schepenen, onder de voorwaarden en volgens de modaliteiten in de wetsbepaling vermeld, de strafrechter beveelt ofwel de plaats in de vorige plaats te herstellen of het strijdige gebruik te staken, ofwel bouwwerken of aanpassingswerken uit te voeren, ofwel een geldsom te betalen, gelijk aan de meerwaarde die het goed door het misdrijf heeft verkregen.

Deze maatregel is, met enige aanpassing, overgenomen door artikel 149, § 1, van het decreet van het Vlaams Parlement van 18 mei 1999 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening, door artikel 189 van de ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 augustus 1991 houdende organisatie van de planning en de stedenbouw en door artikel 155 Waals van het Wetboek van ruimtelijke ordening, stedenbouw en patrimonium. Wanneer in dergelijk geval de rechter oordeelt over de strafvordering, maar de beslissing over de maatregel van burgerlijke aard uitstelt, dan is, volgens vaststaande rechtspraak, het cassatieberoep slechts ontvankelijk na de einduitspraak over de burgerlijke rechtsvordering (Zie de rechtspraak vermeld door Declercq, R., *op. cit.*, nr. 2261; zie laatst Cass. 18 maart 2003, P.02.1335.N).

AFDELING 2 - ARRESTEN OF VONNISSEN INZAKE BEVOEGDHEID

§ 1. Wettelijke regeling

Krachtens artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering is het verbod van het onmiddellijk cassatieberoep niet van toepassing op arresten of vonnissen inzake bevoegdheid. Artikel 539 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt van zijn kant onder meer dat wanneer een van de partijen hetzij een exceptie van onbevoegdheid van een rechtbank van eerste aanleg of van een onderzoeksrechter, hetzij een declinatoire exceptie heeft opgeworpen, alle partijen het recht hebben om daartegen hoger beroep in te stellen.

§ 2. Bevoegdheidsgeschil

In de zin van artikel 416, tweede lid, en 539 van het Wetboek van Strafvordering bestaat er alleen een geschil inzake bevoegdheid wanneer wordt aangevoerd dat een rechter zich de bevoegdheid van een andere rechter heeft toegeëigend, zodat daaruit een geschil over rechtsmacht kan ontstaan dat alleen door regeling van rechtsgebied kan worden beëindigd. De benaming van bevoegdheidsgeschil die een partij aan een verweermiddel geeft, is onverschillig; waar het om gaat is het werkelijke voorwerp van het geschil (Cass. 9 juni 1999, A.C. 1999, nr. 343; zie ook Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N).

Een geschil betreffende de aanhangigmaking van de zaak bij de onderzoeksrechter en de ontvankelijkheid van het aan hem gerichte verzoek om een bijkomende onderzoekshandeling is geen geschil inzake bevoegdheid in de zin van artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering (Cass. 24 maart 1999, A.C. 1999, nr. 179; *Rev. dr. pén.* 2000, 935, met noot van Morlet, P., “Le dessaisissement du juge d’instruction par l’effet de son rapport”).

Een betwisting over de juiste omschrijving van de feiten waarvoor eiser naar het hof van assisen wordt verwezen, is geen geschil inzake bevoegdheid (Cass. 13 december 2000, A.C. 2000, nr. 688).

De beslissing van de feitenrechter om al of niet een prejudiciële vraag aan het Arbitragehof te stellen behoort uitsluitend tot de rechtsmacht van de geadieerde rechter en zijn weigering terzake is ook geen beslissing inzake bevoegdheid (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N).

§ 3. Cassatieberoep

Wanneer de inverdenkinggestelde, die door de raadkamer naar de correctionele rechtbank werd verwezen, bij de kamer van inbeschuldigingstelling geen exceptie van onbevoegdheid heeft opgeworpen, kan hij geen onmiddellijk cassatieberoep tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling instellen om alsnog een middel van onbevoegdheid aan te voeren (Cass. 26 juni 1996, A.C. 1996, nr. 259).

Artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering is niet toepasselijk op het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat niet beslist inzake bevoegdheid en geen maatregelen beveelt met toepassing van de artikelen 135 en 235bis (Cass. 28 maart 2000, A.C. 2000, nr. 207).

AFDELING 3 - ARRESTEN VAN DE KAMER VAN INBESCHULDIGINGSTELLING IN VERBAND MET DE BIJZONDERE RECHTSMIDDELEN VAN HET OPSPORINGS- OF HET GERECHTELIJK ONDERZOEK

§ 1. Wettelijke regeling

A. INZAGE VAN HET STRAFDOSSIER

Artikel 61ter van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat de niet aangehouden inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij de onderzoeksrechter om inzage van het strafdossier kunnen verzoeken. *‘De onderzoeksrechter kan de inzage van het dossier of van bepaalde stukken verbieden indien de noodwendigheden van het onderzoek dit vereisen of indien inzage een gevaar zou opleveren voor personen of een ernstige schending van hun privé-leven zou inhouden, indien de burgerlijke partijstelling niet ontvankelijk lijkt of indien de burgerlijke partij van geen rechtmatige beweegredenen tot het raadplegen van het dossier doet blijken.* De onderzoeksrechter kan voor de niet aangehouden inverdenkinggestelde de inzage beperken tot het deel van het dossier betreffende de feiten die tot de inverdenkingstelling hebben geleid en voor de burgerlijke partij tot dat deel dat tot de burgerlijke partijstelling heeft geleid.

De procureur des Konings en de verzoeker kunnen bij de kamer van inbeschuldigingstelling in hoger beroep komen van de beschikking van de onderzoeksrechter die de toelating al naar het geval geheel of gedeeltelijk verleent of verbiedt. Artikel 61ter, § 5, van het Wetboek van Strafvordering regelt de procedure. De verzoeker kan zich ook wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling indien de onderzoeksrechter binnen de wettelijk bepaalde termijn geen uitspraak heeft gedaan.

B. OPHEFFING VAN OPSPORINGS- OF ONDERZOEKSHANDELINGEN

1. Inbeslagneming en verbeurdverklaring

De materie van de inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken werd laatst gewijzigd bij de wet van 19 december 2002.

Onder het huidige regime voorzien de artikelen 42, 43, 43bis, 43ter en 43quater van het Strafwetboek in de al naar het geval verplichte of facultatieve verbeurdverklaring van:

1° de zaken die het voorwerp van het misdrijf uitmaken, en op die welke gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf, wanneer zij eigendom van de veroordeelde zijn;

2° zaken die uit het misdrijf voortkomen;

3° vermogensvoordelen, die rechtstreeks uit het misdrijf zijn verkregen, op de goederen en waarden die in de plaats ervan zijn gesteld en op de inkomsten uit de belegde voordelen;

4° andere vermogensvoordelen, de goederen en waarden die in de plaats ervan zijn gesteld en de inkomsten uit belegde voordelen, die worden gevonden in het vermogen of in het bezit van personen die wegens bepaalde op limitatieve wijze in de wet opgesomde misdrijven worden veroordeeld, wanneer de veroordeelde over een relevante periode, dit is vijf jaar voorafgaand aan zijn in verdenkingstelling tot de datum van de uitspraak, die vermogensvoordelen heeft ontvangen terwijl er ernstige en concrete aanwijzingen zijn dat deze voordelen voortspruiten, uit het misdrijf waarvoor hij werd veroordeeld, of uit identieke feiten, en de veroordeelde het tegendeel niet geloofwaardig maakt. Indien de zaken niet kunnen worden gevonden in het vermogen van de veroordeelde, raamt de rechter de geldwaarde ervan en heeft de verbeurdverklaring betrekking op een daarmee overeenstemmend bedrag.

Tenslotte introduceert artikel 77bis, § 4bis, Vreemdelingenwet, ingevoerd bij artikel 191 van de Programmawet van 2 augustus 2002 (B.S. 29 augustus 2002), de beslaglegging van het onroerend goed bij huisjesmelkerij om het eventueel met schriftelijk akkoord van de eigenaar of de verhuurder ter beschikking te stellen van het OCMW ten einde het op te knappen en tijdelijk te verhuren (Schuermans, F., "Huisjesmelkerij: nieuwe regels inzake het beslag en het strafrechtelijk kort geding", *R.W.* 2002-2003, 1047-1052).

2. Strafrechtelijk kort geding

Gelet op de zeer ruime beslagmogelijkheden heeft de wet het zogenaamde strafrechtelijk kort geding ingevoerd. Artikel 28sexies van het Wetboek van Strafvordering verleent, onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten, eenieder die geschaad wordt door een opsporingshandeling met betrekking tot zijn goederen, het recht om aan de procureur des Konings de opheffing ervan te vragen. De procureur des Konings kan het verzoek afwijzen *"indien hij van oordeel is dat de noodwendigheden van het onderzoek het vereisen, indien door de opheffing van de handeling de rechten van partijen of derden in het gedrang komen, indien de opheffing van de handeling een gevaar zou opleveren voor personen of goederen, of wanneer de wet in de teruggave of de verbeurdverklaring van de betrokken goederen voorziet"*. De procureur des Konings kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan.

De verzoeker kan bij de kamer van inbeschuldigingstelling in hoger beroep komen tegen de beslissing van de procureur des Konings die de opheffing niet of slechts gedeeltelijk of onder voorwaarde toestaat. Artikel 28sexies, § 4, van het Wetboek van Strafvordering regelt de procedure. De verzoeker kan zich ook wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling indien de procureur des Konings binnen een wettelijk bepaalde termijn geen beslissing heeft genomen.

Er bestaat een gelijkaardige rechtspleging voor de onderzoekshandelingen. Krachtens artikel 61^{quater} van het Wetboek van Strafvordering kan eenieder die geschaad wordt door een onderzoekshandeling met betrekking tot zijn goederen, aan de onderzoeksrechter de opheffing ervan vragen. De onderzoeksrechter kan het verzoek afwijzen om dezelfde redenen als vermeld in artikel 28^{sexies} van het Wetboek van Strafvordering en hij kan, net zoals de procureur des Konings, een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan. Ingeval het verzoek wordt ingewilligd, kan de onderzoeksrechter de voorlopige tenuitvoerlegging van de beslissing uitspreken wanneer vertraging zou leiden tot een onherstelbaar nadeel.

Artikel 61^{quater}, § 5, van het Wetboek van Strafvordering regelt het hoger beroep van de procureur des Konings of de verzoeker bij de kamer van inbeschuldigingstelling tegen de beschikking van de onderzoeksrechter op nagenoeg identieke wijze als in artikel 28^{sexies} van het Wetboek van Strafvordering. Ook hier kan de verzoeker zich wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling indien de onderzoeksrechter binnen een wettelijk bepaalde termijn geen beslissing heeft genomen.

Ingevolge de wet van 19 december 2002 tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagname en verbeurdverklaring welke onder meer in het van het Wetboek van Strafvordering een nieuwe § 6 in artikel 28^{sexies} en een nieuwe § 7 in artikel 61^{quater} invoert, kan de opheffing van een opsporings- of onderzoekshandeling thans ook gevraagd worden aan de vonnisrechter die daarover binnen vijftien dagen beslist in raadkamer. De verzoeker kan tegen een afwijzing van het verzoek of tegen het nalaten van het nemen van een beslissing in hoger beroep komen bij de kamer van inbeschuldigingstelling.

Artikel 77bis, § 4bis, Vreemdelingenwet, bepaalt ten slotte dat het strafrechtelijk kort geding inzake beslag op onroerend goed bij huisjesmelkerij slechts kan worden ingesteld na verloop van een termijn van een jaar te rekenen van de datum van inbeslagname.

C. VERRICHTEN VAN BIJKOMENDE ONDERZOEKSHANDELINGEN

Artikel 61^{quinquies} van het Wetboek van Strafvordering verleent de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij het recht de onderzoeksrechter te verzoeken om bijkomende onderzoekshandelingen te verrichten. De onderzoeksrechter kan het verzoek afwijzen *“indien hij de maatregel niet noodzakelijk acht om de waarheid aan de dag te brengen of indien hij deze maatregel op dat ogenblik nadelig acht voor het onderzoek”*.

De procureur des Konings, de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij kunnen bij de kamer van inbeschuldigingstelling in hoger beroep komen tegen de beslissing van de onderzoeksrechter. Artikel 61^{quinquies}, § 4, van het Wetboek van Strafvordering verwijst naar artikel 61^{quater}, § 5, wat de procedure betreft. De verzoeker kan zich ook wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling indien de onderzoeksrechter binnen een wettelijk bepaalde termijn, geen beslissing heeft genomen.

Krachtens artikel 127, vierde lid, van het Wetboek van Strafvordering kunnen de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij, ter gelegenheid van de zogenaamde eerste fase van de regeling van de rechtspleging na gerechtelijk onderzoek, alsnog de onderzoeksrechter vragen om overeenkomstig artikel 61^{quinquies}, van het Wetboek van Strafvordering bijkomende onderzoekshandelingen te verrichten.

§ 2. Cassatieberoep

Daar de beslissingen van de kamer van inbeschuldigingstelling bij toepassing van al naar het geval artikel 61ter, § 5, 28^{sexies}, § 4, 61^{quater}, § 5, of 61^{quinquies}, § 4, en/of artikel 127, vierde lid, van het Wetboek van Strafvordering arresten van onderzoek zijn, kan hiertegen in principe geen cassatieberoep worden ingesteld vóór het eindvonnis of eindarrest in de zaak.

Zo zijn niet ontvankelijk, de onmiddellijke cassatieberoepen betreffende:

- de inzage van het strafdossier: Cass. 16 februari 1999, A.C. 1999, nr. 89 en R.W. 1998-99, 1530-1532, met noot van De Smet, B., “Vervroegd cassatieberoep tegen arresten van de Kamer van Inbeschuldigingstelling over inzage in het strafdossier”; 13 oktober 1999, A.C. 1999, nr. 529;
- de opheffing van een opsporings- of onderzoekshandeling: Cass. 1 december 1998, A.C. 1998, nr. 499; 16 februari 1999, A.C. 1999, nr. 89 en R.W. 1998-99, 1530-1532, met noot van De Smet, B., “Vervroegd cassatieberoep tegen arresten van de Kamer van Inbeschuldigingstelling over inzage in het strafdossier”; 17 november 1999, A.C. 1999, nr. 661; 30 mei 2000, A.C. 2000, nr. 331;
- bijkomende onderzoekshandelingen: Cass. 1 december 1998, A.C. 1998, nr. 500 en R.W. (verkort), 1529, met noot van Vandeplass, A., “Over de opheffing van het beslag en de teruggave van de goederen”; 16 februari 1999, A.C. 1999, nr. 91 en R.W. 1998-99, 1530-1532, met noot van De Smet, B., “Vervroegd cassatieberoep tegen arresten van de Kamer van Inbeschuldigingstelling over inzage in het strafdossier”; 24 maart 1999, A.C. 1999, nr. 179; *Rev. dr. pén.* 2000, 935, met noot van Morlet, P., “Le dessaisissement du juge d’instruction par l’effet de son rapport”; 17 november 1999, A.C. 1999, nr. 611, of de vraag om aanwezig te zijn bij een reconstructie, Cass. 1 december 1998, A.C. 1998, nr. 498 en R.W. (verkort), 1529, met noot van Vandeplass, A., “Over de opheffing van het beslag en de teruggave van de goederen”. Die regel geldt ook wanneer het verzoek om een bijkomende onderzoekshandeling, laattijdig en bijgevolg niet ontvankelijk werd verklaard (Cass. 10 maart 1999, A.C. 1999, nr. 145).

Er is nog geen rechtspraak van het Hof in verband met de nieuwe § 6 in artikel 28^{sexies} en de nieuwe § 7 in artikel 61^{quater}, van het Wetboek van Strafvordering, ingevoerd bij de wet van 19 december 2002 tot uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring.

AFDELING 4 - ARRESTEN VAN DE KAMER VAN INBESCHULDIGINGSTELLING OP HOGER BEROEP TEGEN DE BESCHIKKINGEN VAN DE RAADKAMER

§ 1. Wettelijke regeling

Artikel 135, § 1, van het Wetboek van Strafvordering verleent het openbaar ministerie en de burgerlijke partij het recht om hoger beroep in te stellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer. Het betreft zowel de beschikkingen lopende het gerechtelijk onderzoek, als deze die de rechtspleging regelen.

Artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering verleent de inverdenkinggestelde slechts in bepaalde gevallen het recht om hoger beroep in te stellen. Hij kan hoger beroep instellen, in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130, onverminderd het in artikel 539 van dit van het Wetboek beoogde hoger beroep. Hij kan ook hoger beroep instellen omwille van gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering. Het hoger beroep is in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, slechts ontvankelijk indien het middel bij schriftelijke conclusie is ingeroepen voor de raadkamer. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de raadkamer. Het hoger beroep wordt aangebracht bij de kamer van inbeschuldigingstelling.

Krachtens artikel 131, § 1, van het Wetboek van Strafvordering spreekt de raadkamer, bij de regeling van de rechtspleging, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging, wanneer zij een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid vaststelt die invloed heeft op:

- 1° een handeling van het onderzoek;
- 2° de bewijsverkrijging.

Artikel 131, § 2, voegt eraan toe dat nietigverklarde stukken uit het dossier worden verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, indien er geen hoger beroep is ingesteld binnen de bij artikel 135 bepaalde termijn.

Artikel 235bis van het Wetboek van Strafvordering geeft de kamer van inbeschuldigingstelling dezelfde bevoegdheid (zie *Afdeling 6 – Arresten met toepassing van artikel 235bis van het Wetboek van Strafvordering*).

Deze zogenaamde voorafgaande “zuivering van nietigheden” door het onderzoeksgerecht beoogt een dubbel doel: eensdeels, vermijden dat de vonnisrechter bij de vorming van zijn overtuiging ongewild beïnvloed wordt door zijn feitelijke kennis van de nietige stukken, anderdeels, het onderzoeksgerecht toelaten op een nuttig tijdstip nietige onderzoeksdaaden op regelmatige wijze over te doen of te herstellen (Cass. 28 maart 2000, A.C. 2000, nr. 208).

De wet van 4 juli 2001 heeft artikel 131, § 2, en artikel 235bis, § 6, van het van het Wetboek van Strafvordering aangevuld met de zinsnede: *“De ter griffie neergelegde stukken mogen niet worden ingezien, en mogen niet in de strafprocedure worden aangewend”*. Het Arbitragehof heeft evenwel in de artikelen. 131, § 2, en 235bis, § 6, van het van het Wetboek van Strafvordering deze zin vernietigd. Het oordeelt dat de absolute onmogelijkheid om voor de rechter ten gronde nietig verklaarde handelingen aan te wenden, niet in verhouding staat tot het doel rechtsonzekerheid te vermijden. Deze bepalingen doen op onevenredige wijze afbreuk aan het recht van verdediging en zijn niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 Grondwet (Arbitragehof nr. 86/2002, 8 mei 2002, B.S. 24 mei 2002, tweede uitgave).

§ 2. Hoger beroep

A. BESCHIKKINGEN DIE NIET VATBAAR ZIJN VOOR HOGER BEROEP

1. *Wegens het bijzondere karakter van de beschikking*

Niet alle beschikkingen van de raadkamer zijn vatbaar voor hoger beroep. Dit is b.v. niet het geval voor de beschikking van de raadkamer in een douanezaak die een onderzoeksrechter van zijn gerechtelijk onderzoek ontslaat en beveelt dat de stukken zullen worden overgemaakt aan de procureur des Konings teneinde te handelen als naar recht. Dergelijke beschikking is, enerzijds, een voorbereidende beslissing, anderzijds, een maatregel van inwendige aard waartegen geen hoger beroep openstaat (Cass. 10 december 2002, P.02.1146.N). Zo ook is het arrest dat het vonnis van de jeugdrechtbank bevestigt, dat de zaak ten laste van de eiser uit handen geeft en naar het openbaar ministerie verwijst met het oog op vervolging voor de bevoegde rechtsmacht als daartoe grond bestaat, geen eindbeslissing en heeft geen uitstaans met één der gevallen bepaald in artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering (Cass. 22 juli 2003, P.03.0842.N).

2. *Wegens de niet-ontvankelijkheid van de burgerlijke partijstelling*

De burgerlijke partij kan maar ontvankelijk hoger beroep instellen, in de mate dat haar stelling zelf ontvankelijk was; de kamer van inbeschuldigingstelling heeft wel de bevoegdheid om de ontvankelijkheid van de burgerlijke partijstelling te onderzoeken (Cass. 8 oktober 2002, P.02.0419.N).

3. *Wegens het voorwerp van de beschikking*

De inverdenkinggestelde kan geen ontvankelijk hoger beroep instellen tegen de beschikking die oordeelt dat gevraagde bijkomende onderzoekshandelingen niet nodig zijn om de waarheid aan het licht te brengen of vaststelt dat er voldoende bezwaren bestaan. Hier wordt verder op teruggekomen bij het onderzoek van het cassatieberoep.

B. BESCHIKKINGEN DIE VATBAAR ZIJN VOOR HOGER BEROEP VANWEGE DE INVERDENKINGGESTELDE

Het recht van hoger beroep van de inverdenkinggestelde is beperkt. Dit heeft tot gevolg dat, afhankelijk van het voorwerp van het hoger beroep, dit voor een deel niet-ontvankelijk en voor een deel wel ontvankelijk kan zijn.

Er werd op een bepaald ogenblik aanvaard dat een inverdenkinggestelde onmiddellijk cassatieberoep kan instellen wanneer het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling oordeelt, enerzijds, dat zijn hoger beroep tegen de verwijzingsbeschikking niet-ontvankelijk is, anderzijds, dat uit de in hoger beroep aangevoerde middelen geen onregelmatigheid, verzuim of grond tot nietigheid in een daad van onderzoek of bij het verkrijgen van het bewijs kan worden afgeleid. Aldus, heeft het Hof van Cassatie gemeend, dat het bestreden arrest – zij het op negatieve wijze – uitspraak had gedaan over een geschil betreffende een onregelmatigheid van een onderzoeksdaad in de zin van artikel 135, § 2, van het van het Wetboek van Strafvordering en dat daarom zowel het hoger beroep als het daarop volgend onmiddellijk cassatieberoep ontvankelijk waren (Cass. 22 december 1998, A.C. 1998, nr. 531;

zie ook nog Cass. 21 juni 2000, A.C. 2000, nr. 390). Deze rechtspraak werd verlaten. Nu laat men de mogelijkheid van hoger beroep niet meer afhangen van de omschrijving die de appellant aan de betwisting geeft, maar van het voorwerp van het werkelijke geschil (Cass. 27 juni 2000, A.C. 2000, nr. 407, noot).

In de regel wordt beslist dat, krachtens artikel 135, § 2, van het van het Wetboek van Strafvordering, het hoger beroep van de inverdenkinggestelde tegen een verwijzingsbeschikking ontvankelijk is, in zoverre het gegrond is op onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden die overeenkomstig artikel 131, § 1, invloed hebben op een handeling van het onderzoek of de bewijsverkrijging, als het bij schriftelijke conclusie is ingeroepen voor de raadkamer. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, behalve wanneer ze ontstaan zijn na het debat voor de raadkamer (Cass. 13 januari 1999, A.C. 1999, nr. 22).

De regels van de ontvankelijkheid van het hoger beroep van de inverdenkinggestelde werden later gepreciseerd. Ingevolge 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering kan hij hoger beroep instellen tegen de volgende beschikkingen van de raadkamer:

1. beschikkingen betreffende onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, van het Wetboek van Strafvordering op voorwaarde dat het middel in een schriftelijke conclusie is ingeroepen voor de raadkamer;
2. beschikkingen bedoeld in artikel 539 van het Wetboek van Strafvordering;
3. verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130 van het Wetboek van Strafvordering, in geval van gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, op voorwaarde dat het middel in een schriftelijke conclusie is ingeroepen voor de raadkamer, behalve wanneer ze zijn ontstaan na het debat voor de raadkamer;
4. verwijzingsbeschikkingen in de mate dat zij zelf door onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden zijn aangetast (Cass. 11 januari 2000 (voltallige zitting) A.C. 2000, nr. 20, met conclusie van advocaat-generaal Duinslaeger, *T. Strafr.* 2000, 112, met noot van Verstraeten, R., “De ontvankelijkheid van een cassatieberoep van een inverdenkinggestelde tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling”).

De concrete gevallen waarin het hoger beroep ontvankelijk is, worden hierna onderzocht bij het cassatieberoep. De rechtspraak heeft inderdaad de ontvankelijkheidsvoorwaarden tot hoger beroep en tot cassatieberoep gelijkgesteld.

§ 3. Cassatieberoep

A. ALGEMEEN

De beslissingen van de kamer van inbeschuldigingstelling die de rechtspleging regelen, zijn geen eindbeslissingen in de zin van artikel 416, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N). Artikel 416, eerste lid, is evenwel niet van toepassing op arresten of vonnissen inzake bevoegdheid of met toepassing van de artikelen 135 en 235*bis*, noch op arresten of vonnissen inzake de burgerlijke rechtsvordering

die uitspraak doen over het beginsel van aansprakelijkheid. (Cass. 28 maart 2000, *A.C.* 2000, nr. 207).

Het cassatieberoep tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat oordeelt dat ze zonder bevoegdheid is om een rechtstreekse dagvaarding voor de correctionele rechtbank te vernietigen wanneer er dezelfde dag een beschikking tot verwijzing werd verleend waartegen hoger beroep werd ingesteld, is niet ontvankelijk (Cass. 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl.5, 169).

Soms is het onmiddellijk cassatieberoep ontvankelijk in zoverre het bepaalde beslissingen van het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling betreft en niet wat andere beslissingen betreft (b.v. Cass. 6 februari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 794). Zo werd geoordeeld dat het cassatieberoep van een inverdenkinggestelde niet ontvankelijk is in de mate dat het bestreden arrest het bestaan van voldoende bezwaren betreft, maar ontvankelijk in de mate dat dit het Hof toelaat ambtshalve te onderzoeken of het verwijzingsarrest geen onregelmatigheden, verzuimen of gronden tot nietigheid bevat (Cass. 23 januari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 792, met noot van J.P.S.).

De niet-ontvankelijkheid van het cassatieberoep heeft een belangrijk gevolg; het verhindert het stellen van prejudiciële vraag aan het Arbitragehof (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N).

B. OPENBAAR MINISTERIE EN BURGERLIJKE PARTIJ

Voor het openbaar ministerie en de burgerlijke partij staat in principe steeds een onmiddellijk cassatieberoep open tegen de arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling gewezen op hoger beroep tegen de beschikkingen van de raadkamer. Het openbaar ministerie kan onmiddellijk cassatieberoep instellen tegen elke beslissing die nadeel kan toebrengen aan de strafvordering of het uitspreken van het vonnis belemmert, welke ook zijn vordering is geweest (Cass. 23 mei 2001, *A.C.* 2001, nr. 307 met conclusie van advocaat-generaal Loop, *J.T.* 2001 (verkort), 716, met noot van Vandermeersch, D. en Klees, O., *Rev. dr. pén.* 2001, 897).

C. INVERDENKINGGESTELDE

In de eerste arresten inzake de Wet-Franchimont werd eenvoudig geoordeeld dat het cassatieberoep dat de inverdenkinggestelde vóór de eindbeslissing instelt tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling die het hoger beroep tegen de beschikking van de raadkamer niet-ontvankelijk verklaart, waarbij hij, zonder dat de raadkamer uitspraak doet over een geschil inzake bevoegdheid, noch bij toepassing van de artikelen 135 en 235*bis* van het Wetboek van Strafvordering, naar de correctionele rechtbank wordt verwezen, niet ontvankelijk is (Cass. 15 december 1998, *A.C.* 1998, nr. 523, *T. Straf.* 2000, 99, met noot van Goossens F.).

Een navolgend arrest beslist dat er een onmiddellijk cassatieberoep mogelijk is tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat een inverdenkinggestelde naar de correctionele rechtbank verwijst (Cass. 20 januari 1999, *A.C.* 1999, nr. 34). Blijkens de samenvatting van dit arrest ging het om een hoger beroep van het openbaar ministerie en geldt (impliciet) de voorwaarde voor een onmiddellijk cassatieberoep dat het bestreden arrest

uitspraak doet over een onregelmatigheid, een verzuim of een grond tot nietigheid, alleen als het arrest gewezen is op het hoger beroep van de inverdenkinggestelde. Deze rechtspraak werd later genuanceerd (Cass. 23 januari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 792, met noot van J.P.S.; 6 februari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 794; zie *Afdeling 4 – Arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling op hoger beroep tegen de beschikkingen van de raadkamer* - §4 Toepassingen - C. Verwijzingsbeschikkingen in de mate dat ze zelf door onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden zijn aangetast).

Volgens dit laatste arrest is het onmiddellijk cassatieberoep van de inverdenkinggestelde die bij beschikking van de raadkamer buitenvervolgung werd gesteld, maar die wordt verwezen na het hoger beroep daartegen van de procureur des Konings, niet ontvankelijk in zoverre het arrest beslist over het bestaan van voldoende bezwaren; het is wel ontvankelijk in zoverre dit het Hof toelaat, zelfs ambtshalve, ook wanneer de inverdenkinggestelde geen middel aanvoert, te onderzoeken of er onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bestaan met betrekking tot het verwijzingsarrest

Nadien werd de mogelijkheid van cassatieberoep erkend. Het Hof oordeelde dat uit de context van de artikelen 416, tweede lid, en 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering volgt dat de inverdenkinggestelde alleen maar in gelijkaardige gevallen als hij in hoger beroep kan komen, onmiddellijk cassatieberoep kan instellen tegen de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling die oordeelt dat het onderzoek volledig is, dat er tegen hem voldoende bezwaren bestaan en die hem naar de correctionele rechtbank verwijst (Cass. 11 januari 2000 (voltallige zitting) A.C. 2000, nr. 20, met conclusie van advocaat-generaal Duinslaeger; *T. Strafr.* 2000, 112, met noot van Verstraeten, R., “De ontvankelijkheid van een cassatieberoep van een inverdenkinggestelde tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling”; zie ook Cass. 30 januari 2001, A.C. 2001, nr. 59; 2 mei 2001, A.C. 2001, nr. 250; 30 oktober 2002, P.02.0774.F). Aldus worden de gevallen waarin hoger beroep openstaat en deze waarin onmiddellijk cassatieberoep mogelijk is, aan elkaar aangepast.

Men vindt deze aanpassing terug in vele arresten, soms uitgebreid en zelfs lichtjes anders geformuleerd (b.v. Cass. 27 juni 2000, A.C. nr. 407; 22 augustus 2000 (vakantiekamer), A.C. 2000, nr. 434; 3 oktober 2000, A.C. 2000, nr. 512; 17 oktober 2000, A.C. 2000, nr. 556, met conclusie van Procureur-generaal du Jardin, R. Cass. 2001, 253-259, met noot van Declercq, R., “Cassatieberoep, vóór de einduitspraak, van de inverdenkinggestelde tegen arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling”, *Rev. dr. pén.* 2001, 332, *R.W.* 2000-2001, 1591-1594, met noot van Idomon, C., “Hoger beroep en cassatieberoep door de inverdenkinggestelde tegen de beslissingen van de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling betreffende de regeling van de rechtspleging”; 4 september 2001, A.C. 2001, nr. 442, *T. Strafr.* 2002, afl. 1, 40, met noot; 2 oktober 2001, P.01.0844.N; 28 november 2001, P.01.1345.F; 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl. 5, 169 met noot van Vandromme, S., “Regeling van de rechtspleging. Bijkomende problemen met het verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen”, *NjW* 2002, afl. 5, 161-167; 19 februari 2002, P.01.1715.N; 26 juni 2002, P.02.0866.F; 30 oktober 2002, P.02.0774.F;).

Andere uitspraken stellen de regel beknopt (Cass. 14 november 2000, A.C. 2000, nr. 621, *R.W.* 2001-02, 236, met noot van Gabriels, I., “Verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen tijdens de regeling van de rechtspleging (artikel 61^{quinquies} en 127 van het Wetboek van Strafvordering)”, *T.G.R.* 2001 (verkort), 112, met noot van Mertens, F., “Het einde van de ‘perpetuum mobile’ in de wet Franchimont?”; 2 mei 2001, A.C. 2001, nr. 250; 12 september 2001, A.C. 2001, nr. 460; 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl. 5, 170 met noot

van S. Vandromme, “Regeling van de rechtspleging. Bijkomende problemen met het verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen”; *NjW* 2002, afl. 5, 161-167; 26 juni 2002, P.02.0866.F; 24 september 2002, P.02.0853.N; 11 februari 2003, P.02.0608.N).

§ 4. Toepassingen

A. BESCHIKKINGEN BETREFFENDE ONREGELMATIGHEDEN, VERZUIMEN OF NIETIGHEDEN ALS BEDOELD IN ARTIKEL 131, § 1, VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING OP VOORWAARDE DAT HET MIDDEL IN EEN SCHRIFTELIJKE CONCLUSIE IS INGEROEPEN VOOR DE RAADKAMER

Als een middel betreffende de bewijsverkrijging in een schriftelijke conclusie is ingeroepen voor de raadkamer, is het onmiddellijk cassatieberoep tegen de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling ontvankelijk.

Het kan b.v. gaan om:

- de regelmatigheid van het deskundigenonderzoek tijdens het vooronderzoek (Cass. 11 januari 2000 (voltallige zitting), *A.C.* 2000, nr. 20, met conclusie van advocaat-generaal Duinslaeger, *T. Strafr.* 2000, 112, met noot van Verstraeten, R., “De ontvankelijkheid van een cassatieberoep van een in verdenking gestelde tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling”; 23 mei 2001, *A.C.* 2001, nr. 307, met conclusie van advocaat-generaal Loop, *J.T.* 2001 (verkort), 716, met noot van Vandermeersch, D., en Klees, O., *Rev. dr. pén.* 2001, 897);
- de regelmatigheid van de deelname van een bepaald lid van de politie aan een onderzoekshandeling en de onregelmatigheid van een verhoor (Cass. 4 september 2001, *A.C.* 2001, nr. 460);
- het niet-verwerpen van stukken die door een van de partijen van valsheid worden beticht (Cass. 19 december 2001, twee arresten, *Rev. dr. pén.* 2002, 592);
- de regelmatigheid van de nietigverklaring van stukken, hun verwijdering uit het dossier en de neerlegging ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg daarvan (impliciet, Cass. 2 oktober 2001, P.01.0599.N, met conclusie van advocaat-generaal De Swaef);
- de aangevoerde partijdigheid van het onderzoek of processuele ongelijkheid, wegens het feit dat iemand tijdens het opsporingsonderzoek technische bijstand verleende aan de verbalisanten en nadien optrad voor rekening van de burgerlijke partij (Cass. 2 oktober 2001, P.01.0599, met conclusie van advocaat-generaal De Swaef);
- de regelmatigheid van een huiszoeking (Cass. 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl. 5, 169, met noot van Vandromme, S., “Regeling van de rechtspleging. Bijkomende problemen met het verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen”);
- de beweerde nietige onderzoekshandelingen van een *ratione loci* onbevoegde onderzoeksrechter (Cass. 11 september 2002, P.02.0732.F);
- de ommekeer van de bewijslast (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N).

Is ook ontvankelijk, het cassatieberoep van een inverdenkinggestelde tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling op het hoger beroep tegen een verwijzingsbeschikking zelfs indien het middel van niet-ontvankelijkheid of verval van de strafvordering niet door hem maar door een andere inverdenkinggestelde in een schriftelijke conclusie voor de raadkamer is ingeroepen en waarover het bestreden arrest uitspraak heeft gedaan ingevolge het door deze andere inverdenkinggestelde ingestelde hoger beroep (Cass. 24 september 2002, P.02.853.N, op andersluidende conclusie van het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie was het standpunt toegedaan dat artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, enkel kan worden begrepen in de zin dat de ontvankelijkheid van een onmiddellijk cassatieberoep tegen een verwijzingsarrest afhangt van het voorafgaande bestaan van een ontvankelijk hoger beroep van de partij die cassatieberoep instelt).

Dat niet geantwoord werd op alle verweermiddelen van de inverdenkinggestelde heeft geen betrekking op onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden betreffende een handeling van het onderzoek of de bewijsverkrijging (Cass. 24 januari 2001, A.C. 2000, nr. 47).

B. VERWIJZINGSBESCHIKKINGEN BEPAALD IN DE ARTIKELEN 129 EN 130 VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING IN GEVAL VAN GRONDEN VAN NIET-ONTVANKELIJKHEID OF VAN VERVAL VAN DE STRAFVORDERING, OP VOORWAARDE DAT HET MIDDEL IN EEN SCHRIFTELIJKE CONCLUSIE IS INGEROEPEN VOOR DE RAADKAMER, BEHALVE WANNEER DEZE GRONDEN ZIJN NIET ONTSTAAN NA HET DEBAT VOOR DE RAADKAMER

1. Gronden van niet-ontvankelijkheid of verval van de strafvordering

Er moet worden geantwoord op de conclusie die gronden van niet-ontvankelijkheid of verval van de strafvordering aanvoert (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N).

Als, ter gelegenheid van de regeling van de rechtspleging, een middel van niet-ontvankelijkheid of verval van de strafvordering in een schriftelijke conclusie voor de raadkamer is ingeroepen of na het debat voor de raadkamer is ontstaan, is het onmiddellijk cassatieberoep tegen de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling ontvankelijk.

Het kan b.v. gaan om:

- de vaststelling van de aanvang van de verjaringstermijn (Cass. 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl. 5, 169 met noot van Vandromme, S., "Regeling van de rechtspleging. Bijkomende problemen met het verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen", *NjW* 2002, afl. 5, 161-167) en de duur van de verjaring (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N).
- de eventuele toepasselijkheid van een rechtvaardigingsgrond (Cass. 4 september 2001; A.C. 2001, nr. 442, *T.Straf.* 2002, afl. 1, 40, noot);
- de exceptie *obscuri libelli* (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N);
- onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bij het verlenen of ontvangen van internationale rechtshulp (Cass. 10 december 2002, P.02.1146.N);
- de juiste omschrijving en de strafbaarheid van het feit (Cass. 11 februari 2003, P.02.0608.N).

Er kan geen onmiddellijk cassatieberoep worden ingesteld met betrekking tot:

- de overschrijding van de redelijke termijn (Cass. 19 januari 2000, A.C. 2000, nr. 47);
- de weigering van een opschorting van de uitspraak (Cass. 2 mei 2001, A.C. 2001, nr. 250);
- de weigering opslorping toe te passen, (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N);
- de weigering om de strafuitsluitingsgrond van het nieuwe artikel 5, tweede lid, van het Strafwetboek toe te passen (Cass. 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl. 5, 169, met noot van Vandromme, S., "Regeling van de rechtspleging. Bijkomende problemen met het verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen", *NjW* 2002, afl. 5, 161-167").

Dit zijn inderdaad allen kwesties waarover de feitenrechter onaantastbaar oordeelt.

2. Weigering van de raadkamer om bijkomende onderzoekshandelingen te bevelen

De weigering van de raadkamer om een bijkomende onderzoekshandeling te bevelen, levert geen onregelmatigheid van de verwijzingsbeschikking op en verleent de in verdenking gestelde en de burgerlijke partij derhalve geen grond tot hoger beroep, noch tot onmiddellijk cassatieberoep (Cass. 11 januari 2000 (voltallige zitting) A.C. 2000, nr. 20, met conclusie van advocaat-generaal Duinslaeger, T. *Strafr.* 2000, 112, met noot van Verstraeten, R., "De ontvankelijkheid van een cassatieberoep van een in verdenking gestelde tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling"; 27 juni 2000, A.C. 2000, nr. 407; 20 september 2000, A.C. 2000, nr. 484; 17 oktober 2000, A.C. 2000, nr. 556, met conclusie van Procureur-generaal du Jardin, R. *Cass.* 2001, 253-259, met noot van Declercq, R., "Cassatieberoep, vóór de einduitspraak, van de in verdenking gestelde tegen arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling", *Rev. dr. pén.* 2001, 332, *R.W.* 2000-01, 1591-1594, met noot van Idomon, C., "Hoger beroep en cassatieberoep door de in verdenking gestelde tegen de beslissingen van de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling betreffende de regeling van de rechtspleging"; 14 november 2000, A.C. 2000, nr. 621, *R.W.* 2001-02, 236, met noot van Gabriels, I., "Verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen tijdens de regeling van de rechtspleging (artikelen 61*quinquies* en 127 van het Wetboek van Strafvordering)", *T.G.R.* 2001 (verkort), 112, met noot van Mertens F., "Het einde van de 'perpetuum mobile' in de wet Franchimont?"; 4 september 2001; A.C. 2001, nr. 442, *T. Strafr.* 2002, afl. 1, 40, met noot; 2 oktober 2001, P.01.0599.N, met conclusie van advocaat-generaal De Swaef); 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl. 5, 169 en 170 met noot van Vandromme, S., "Regeling van de rechtspleging. Bijkomende problemen met het verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen", *NjW* 2002, afl. 5, 161-167).

Het oordeel van de raadkamer of een tijdens de eerste fase van de procedure van de regeling van de rechtspleging bevolen bijkomende onderzoekshandeling is uitgevoerd, heeft niets uitstaande met de regelmatigheid van de verwijzingsbeschikking en verleent derhalve de in verdenking gestelde geen grond tot hoger beroep, noch tot onmiddellijk cassatieberoep (Cass. 14 november 2000, A.C. 2000, nr. 621, *R.W.* 2001-02, 236, met noot van Gabriels, I., "Verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen tijdens de regeling van de rechtspleging (artikelen 61*quinquies* en 127 van het Wetboek van Strafvordering)", *T.G.R.* 2001 (verkort), 112, met noot van Mertens, F., "Het einde van de 'perpetuum mobile' in de wet Franchimont?").

Indien de kamer van inbeschuldigingstelling eerst bijkomende onderzoekshandelingen heeft bevolen is ze niet ontslagen van haar verplichting later, bij de uitspraak over de regeling van rechtspleging, ook nog uitspraak te doen over het door de inverdenkingstelde eveneens gevraagde onderzoek van de regelmatigheid van de rechtspleging (Cass. 12 november 2002, P.02.1202.N).

Het onmiddellijk cassatieberoep tegen het arrest dat de beroepen beschikking bevestigt die een verzoekschrift ingediend bij toepassing van artikel 61^{quinquies} en 127, vierde lid, van het Wetboek van Strafvordering niet-ontvankelijk verklaart wegens schending van de Taalwet Gerechtszaken, is niet-ontvankelijk. Deze beslissing valt niet onder deze vermeld in de artikelen 131 en 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering (Cass. 13 juni 2000, A.C. 2000, nr. 361).

3. *Betwisting betreffende het bestaan van voldoende bezwaren*

Het Hof oordeelt dat tegen de beslissing dat er voldoende bezwaren bestaan, geen onmiddellijk cassatieberoep openstaat of dat het middel terzake niet ontvankelijk is. (Cass. 11 januari 2000 (voltallige zitting) A.C. 2000, nr. 20, met conclusie van advocaat-generaal Duinslaeger, T. *Strafr.* 2000, 112, met noot van Verstraeten, R., “De ontvankelijkheid van een cassatieberoep van een inverdenkinggestelde tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling”; 27 juni 2000, P.00.0833.N; 5 september 2000, A.C. 2000, nr. 441; 20 september 2000, A.C. 2000, nr. 484; 28 november 2001, P.91.1345.F; 6 februari 2002, *Rev. dr. pén.* 2000, 794; 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl. 5, 169 met noot van Vandromme, S., “Regeling van de rechtspleging. Bijkomende problemen met het verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen”, *NjW* 2002, afl. 5, 161-167; 11 februari 2003, P.02.0608.N).

Er werd ook geoordeeld dat het middel dat erop neerkomt te betwisten dat er voldoende bezwaren bestaan, niet ontvankelijk is (Cass. 5 september 2000, A.C. 2000, nr. 441, *R. Cass.* 2001, 259, met noot van Declercq, R., “Cassatieberoep, vóór de einduitspraak, van de inverdenkinggestelde tegen arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling”; 27 februari 2002, P.01.1776.F). Het onderzoek van het oordeel van de kamer van inbeschuldigingstelling dat er geen voldoende bezwaren zijn, vergt trouwens een feitenonderzoek waartoe het Hof onbevoegd is (Cass. 21 mei 2002, P.01.0353.N, met conclusie van Procureur-generaal du Jardin).

Dat de raadkamer die uitspraak doet over een vordering tot verwijzing, in antwoord op het verweer van een inverdenkinggestelde oordeelt dat geen bijkomende onderzoekshandelingen vereist zijn, dat het onderzoek volledig is en er tegen de inverdenkinggestelde voldoende bezwaren bestaan, houdt verband met de onaantastbare beoordeling van de aan de raadkamer regelmatig overgelegde gegevens maar levert geen onregelmatigheid, verzuim of nietigheid met betrekking tot de bewijsverkrijging op (Cass. 24 september 2000, P.02.0942.N).

De kamer van inbeschuldigingstelling die, op de conclusie van de burgerlijke partij, op grond van de gegevens die het preciseert, beslist dat er tegen de inverdenkinggestelde geen voldoende bezwaren voorhanden zijn en dat de gevraagde onderzoekshandelingen niet nodig zijn om de waarheid aan het licht te brengen, is niet verplicht daarenboven de redenen aan te geven waarom het die onderzoekshandelingen overbodig acht (Cass. 21 mei 2002, P.01.0353.N, met conclusie van Procureur-generaal du Jardin).

C. VERWIJZINGSBESCHIKKINGEN IN DE MATE DAT ZIJ ZELF DOOR ONREGELMATIGHEDEN, VERZUIMEN OF NIETIGHEDEN ZIJN AANGETAST

De inverdenkinggestelde kan al naar het geval hoger beroep of onmiddellijk cassatieberoep instellen ingeval hij een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid van de verwijzingsbeschikking van de raadkamer of het verwijzingsarrest van de kamer van inbeschuldigingstelling aanvoert. (Cass. 5 september 2000, A.C. 2000, nr. 441, *R. Cass.* 2001, 259, met noot van Declercq, R., “Cassatieberoep, vóór de einduitspraak, van de inverdenkinggestelde tegen arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling”).

Bij regelmatig hoger beroep van de inverdenkinggestelde tegen de beschikking die hem naar de correctionele rechtbank verwijst, is de kamer van inbeschuldigingstelling gehouden alle onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, van het Wetboek van Strafvordering of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking die de inverdenkinggestelde inroept, te onderzoeken b.v. de aangevoerde onregelmatigheid, hierin bestaande dat de onderzoeksrechter geen verslag had uitgebracht voor de raadkamer (Cass. 26 augustus 2003, P.03.1009.N). Daar een zaak niet bij de raadkamer wordt aanhangig gemaakt door het verslag van de onderzoeksrechter, kan deze onregelmatigheid worden hersteld. (Cass. 26 augustus 2003, P.03.1009.N). Het openbaar ministerie kan inderdaad op de kamer van inbeschuldigingstelling alsnog verslag uitbrengen.

Het onmiddellijk cassatieberoep van de inverdenkinggestelde die bij beschikking van de raadkamer buitenvervolgung werd gesteld, maar die wordt verwezen na het hoger beroep daartegen van de procureur des Konings, is niet-ontvankelijk in zoverre het arrest beslist over het bestaan van voldoende bezwaren; het is wel ontvankelijk in zoverre dit het Hof toelaat, zelfs ambtshalve, ook wanneer de inverdenkinggestelde geen middel aanvoert, te onderzoeken of er onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bestaan met betrekking tot het verwijzingsarrest (Cass. 23 januari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 792, met noot van J.P.S.; 6 februari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 794).

Of een middel een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid van de verwijzingsbeschikking zelf aanvoert en dus ontvankelijk is, dient geval per geval te worden geanalyseerd. Hierna wordt een overzicht in een aantal trefwoorden gegeven.

1. Artikel 6 EVRM en recht van verdediging

Het middel dat schending van artikel 6 EVRM aanvoert is ontvankelijk. Deze bepaling is evenwel in de regel niet van toepassing op de onderzoeksgerechten die de rechtspleging regelen (Cass. 5 september 2000, A.C. 2000, nr. 441; 28 november 2001, P.01.622.F; 19 december 2001, twee arresten, *Rev. dr. pén.* 2002, 592; 25 september 2002, P.02.0954.F, met conclusie van advocaat-generaal Spreutels).

Middelen die het recht van verdediging voor het vonnisgerecht betreffen, doen geen aangifte van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden voor de onderzoeksgerechten (Cass. 26 juni 2002, P.02.0866.F); ze betreffen dus geen onregelmatigheid, verzuim of nietigheid van de verwijzingsbeschikking zelf.

De miskenning van het recht van verdediging laat hoger beroep en/of onmiddellijk cassatieberoep toe (Cass. 2 mei 2001, A.C. 2001, nr. 250; 28 november 2001, P.01.1345.F; 10 december 2002, P.02.1146.N).

2. *Bewijskracht*

Is ontvankelijk het middel dat de kamer van inbeschuldigingstelling verwijt de bewijskracht van akten te hebben geschonden (Cass. 19 december 2001, twee arresten, *Rev. dr. pén.* 2002, 592).

3. *Burgerlijke partijstelling*

Is ontvankelijk het middel dat de regelmatigheid van een burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter of voor het onderzoeksgerecht betreft (Cass. 11 februari 2003, P.02.0608.N).

Het onmiddellijk cassatieberoep van een inverdenkingstelling tegen een arrest, gewezen op het hoger beroep van een burgerlijke partij wiens hoedanigheid wordt betwist, is daarentegen niet ontvankelijk (Cass. 24 juli 2001, P.01.0864.F en P.01.0791.F).

4. *Dagvaarding ten gronde*

Is niet-ontvankelijk het middel dat de regelmatigheid van een dagvaarding voor de rechter ten gronde betreft; de kamer van inbeschuldigingstelling heeft als onderzoeksgerecht geen rechtsmacht om uitspraak te doen over de regelmatigheid van de procedure ingeleid voor de feitenrechter (Cass. 12 februari 2002, *NjW* 2002, afl. 5, 169, Vandromme, S., "Regeling van de rechtspleging. Bijkomende problemen met het verzoek tot bijkomende onderzoekshandelingen", *NjW* 2002, afl. 5, 161-167).

5. *Gezag van gewijsde van een beschikking van de onderzoeksrechter*

Is niet-ontvankelijk het middel dat aanvoert dat de kamer van inbeschuldigingstelling het gezag van gewijsde miskent van een onderzoeksopdracht van de onderzoeksrechter (Cass. 6 februari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 794).

6. *Inverdenkingstelling*

Is ontvankelijk het middel dat de ontstentenis van de inverdenkingstelling van de persoon die het voorwerp uitmaakt van een verwijzingsbeschikking van de raadkamer aanvoert (Cass. 4 september 2002, P.02.0690.F; 2 oktober 2002, P.02.0966.F; 23 oktober 2002, *Rev. dr. pén.* 2003, 307; 10 december 2002, P.02.1146.N).

7. *Motivering*

De motiveringsverplichting van artikel 149 Grondwet geldt niet voor de onderzoeksgerechten, daar deze geen vonnis uitspreken in de zin van die grondwetsbepaling (Cass. 24 september 2002, P.02.0853.N). In de regel kunnen ze volstaan met vast te stellen dat er voldoende bezwaren bestaan (Cass. 20 september 2002, A.C. 2000, nr. 484; 27 februari 2002, P.01.1776.F).

De ontstentenis van elke motivering laat hoger beroep en/of onmiddellijk cassatieberoep toe (Cass. 7 juni 2000, *J.T.* 2000, 699, met noot van Vandermeersch, D., en Klees, O., “Le droit d’appel de l’inculpé contre l’ordonnance qui le renvoie devant la juridiction de jugement”). Hetzelfde geldt wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling de beschikking van de raadkamer vernietigt omdat niet geantwoord werd op een conclusie betreffende het bestaan van voldoende bezwaren en de zaak evoceert (Cass. 23 mei 2001, *A.C.* 2001, nr. 305; 23 mei 2001, *A.C.* 2001, nr. 307 met conclusie van advocaat-generaal Loop, *J.T.* 2001 (verkort), 716, met noot van Vandermeersch, D. en Klees, O., *Rev. dr. pén.* 2001, 897) of wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling zich uitspreekt over de beweerde ontstentenis van motivering in de beschikking van de raadkamer (Cass. 28 november 2001, P.01.1345.F).

Een gebrekkige motivering van het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling geeft geen grond tot onmiddellijk cassatieberoep (Cass. 11 januari 2000 (voltallige zitting) *A.C.* 2000, nr. 20, conclusie van advocaat-generaal Duinslaeger, *T. Strafr.* 2000, 112, met noot Verstraeten, R., “De ontvankelijkheid van een cassatieberoep van een inverdenkinggestelde tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling”; impliciet Cass. 20 september 2000, *A.C.* 2000, nr. 484; 6 februari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 794; 15 oktober 2002, P.02.0885.N). In een enkel geval werd beslist dat het cassatieberoep omwille van die reden niet ontvankelijk is, maar toch werd het middel onderzocht (Cass. 24 januari 2001, *A.C.* 2000, nr. 47).

Bepaalde rechtspraak oordeelt dat wanneer de betwisting betreffende de gebrekkige motivering, neerkomt op het betwisten van het bestaan van voldoende bezwaren, geen onregelmatigheid, verzuim of nietigheid van de verwijzingsbeschikking in de zin van artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering wordt opgeworpen zodat in dat geval het cassatieberoep niet ontvankelijk is (Cass. 5 september 2000, *A.C.* 2000, nr. 441; R. Cass. met noot van Declercq, R., “Cassatieberoep, vóór de einduitspraak, van de inverdenkinggestelde tegen arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling”).

8. *Rechtspleging*

Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling beslist over de regeling van de rechtspleging en in dit kader de onderzoeksrechter hoort, moet ze dit doen in aanwezigheid van de partijen (Cass. 25 september 2002, P.02.0954.F, met conclusie van advocaat-generaal Spreutels).

Het gebrek van de kennisgeving vermeld in de artikelen 127, derde lid en 5, en 135, § 3, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering is een verzuim van de verwijzingsbeschikking waartegen onmiddellijk cassatieberoep openstaat (Cass. 19 februari 2002, P.01.1715.N). Het cassatieberoep van de inverdenkinggestelde is niet ontvankelijk, wanneer het vóór de eindbeslissing wordt ingesteld tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat zijn hoger beroep tegen de beschikking waarbij zijn vordering tot verlenging van de in artikel 127, derde en vijfde lid, van het Wetboek van Strafvordering bepaalde termijn voor inzage van het dossier ongegrond werd verklaard, niet ontvankelijk verklaart aangezien zulke beslissing geen eindbeslissing is in de zin van artikel 416, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, en noch over een geschil inzake bevoegdheid, noch met toepassing van de artikelen 135 en 235*bis* van dat wetboek, noch over het beginsel van aansprakelijkheid uitspraak doet (Cass. 6 juni 2001, *A.C.* 2001, nr. 338).

Is niet-ontvankelijk het middel dat er zich toe beperkt de kamer van inbeschuldigingstelling te verwijten te hebben beslist dat de personen die de griffier van de raadkamer in de oproepingen

met het oog op de regeling van de rechtspleging vermeldt, de eisers niet zijn (Cass. 19 december 2001, twee arresten, *Rev. dr. pén.* 2002, 592).

AFDELING 5 - ARRESTEN BETREFFENDE TOEZICHT OP HET GERECHTELIJK ONDERZOEK

§ 1. Wettelijke regeling

De kamer van inbeschuldigingstelling is gelast met het toezicht op het gerechtelijk onderzoek. Krachtens artikel 136 van het Wetboek van Strafvordering houdt ze ambtshalve toezicht op het verloop van de onderzoeken, kan verslag vragen over de stand van zaken en kan kennis nemen van de dossiers. Zij kan een van haar leden machtigen en uitspraak doen overeenkomstig de artikelen 235 en 235*bis*. Op deze laatste artikelen wordt verder teruggekomen. Ze moet in het bijzonder toezicht houden op de zaken waarin het gerechtelijk onderzoek na een jaar niet is afgesloten. Krachtens artikel 136*bis* van het Wetboek van Strafvordering moet de procureur des Konings aan de Procureur-generaal omtrent deze zaken verslag doen. Indien deze laatste het noodzakelijk oordeelt voor het goede verloop van het onderzoek, de wettigheid of de regelmatigheid van de procedure, kan hij voor de kamer van inbeschuldigingstelling de vorderingen nemen die hij nuttig acht. In dat geval kan de kamer van inbeschuldigingstelling, zelfs ambtshalve, de bij de artikelen 136, 235 en 235*bis* bepaalde maatregelen nemen.

Ingevolge artikel 235 van het Wetboek van Strafvordering kan de kamer van inbeschuldigingstelling, zolang zij de rechtspleging niet geregeld heeft om het even of de eerste rechters al dan niet een onderzoek hebben ingesteld, ambtshalve vervolgingen gelasten, zich de stukken doen overleggen, de zaak onderzoeken of doen onderzoeken, en daarna beschikken zoals het behoort. Krachtens artikel 236 kan zelfs een van de leden van de kamer van inbeschuldigingstelling als onderzoeksrechter optreden.

§ 2. Cassatieberoep

Artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering is niet toepasselijk op het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling betreffende toezicht op het gerechtelijk onderzoek dat niet beslist inzake bevoegdheid en geen maatregelen neemt met toepassing van de art. 135 en 235*bis* (Cass. 28 maart 2000, *A.C.* 2000, nr. 207; zie ook Cass. 9 januari 2002, *Rev. dr. pén.* 2002, 684, met conclusie van advocaat-generaal Spreutels).

AFDELING 6 - ARRESTEN MET TOEPASSING VAN ARTIKEL 235*BIS* VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING

§ 1. Wettelijke regeling

Artikel 235*bis*, § 1, van het Wetboek van Strafvordering geeft de bevoegdheid aan de kamer van inbeschuldigingstelling om bij de regeling van de rechtspleging, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van een van de partijen, de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure te onderzoeken. Ze kan dit zelfs ambtshalve doen. Artikel 235*bis*, § 2, van het Wetboek van Strafvordering geeft haar bovendien diezelfde bevoegdheid telkens wanneer ze kennisneemt van de zaak.

De paragrafen 3 en 4 van het voormelde artikel regelen de procedure ter terechtzitting. Krachtens artikel 235bis, § 5, kunnen de onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking die door de kamer van inbeschuldigingstelling zijn onderzocht, niet meer opgeworpen worden voor de feitenrechter, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering of die de openbare orde aanbelangen. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Deze bepalingen zijn niet van toepassing ten aanzien van de partijen die pas na de verwijzing naar het vonnisgerecht in de rechtspleging betrokken zijn, behalve indien de stukken uit het dossier worden verwijderd overeenkomstig artikel 131, § 2, of overeenkomstig artikel 235bis, § 6.

Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid als bedoeld in artikel 131, § 1, van het Wetboek van Strafvordering of een grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering vaststelt, spreekt zij, overeenkomstig artikel 235bis, § 6, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling die erdoor is aangetast en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging. Nietigverklaarde stukken worden uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, na het verstrijken van de termijn voor cassatieberoep.

De wet van 4 juli 2001 heeft artikel 235, § 6, van het Wetboek van Strafvordering aangevuld met de zinsnede: *“De ter griffie neergelegde stukken mogen niet worden ingezien, en mogen niet in de strafprocedure worden aangewend”*. Het Arbitragehof heeft – zoals hoger reeds vermeld – deze zin vernietigd (Arbitragehof nr. 86/2002, 8 mei 2002, *B.S.* 24 mei 2002, tweede uitgave).

§ 2. Bevoegdheid van de kamer van inbeschuldigingstelling

De kamer van inbeschuldigingstelling kan slechts van haar bevoegdheid gebruik maken wanneer artikel 235bis van het Wetboek van Strafvordering toepasselijk is. Dit is niet het geval bij het cassatieberoep tegen het hoger beroep van de beschikking van de raadkamer die een onderzoeksrechter van zijn gerechtelijk onderzoek ontsloeg en beval dat de stukken zouden worden overgemaakt aan de procureur des Konings teneinde te handelen als naar recht. Dergelijke beschikking is, enerzijds, een voorbereidende beslissing, anderzijds, een maatregel van inwendige aard waartegen geen hoger beroep openstaat, die op generlei wijze aanhangig kan worden gemaakt bij de kamer van inbeschuldigingstelling en waarop de artikelen 135 en 235bis van het Wetboek van Strafvordering niet toepasselijk zijn (Cass. 10 december 2002, P.02.1146.N).

Wanneer inverdenkinggestelden in hun verweer tegen het hoger beroep van het openbaar ministerie tegen de beschikking van hun buitenvervolginstelling, de kamer van inbeschuldigingstelling verzoeken de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure te onderzoeken, moet ze dit onderzoek verrichten (Cass. 3 oktober 2000, *A.C.* 2000, nr. 513).

De kamer van inbeschuldigingstelling kan ook naar aanleiding van de controle op de voorlopige hechtenis de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure onderzoeken, (Cass. 6 oktober 1999, *A.C.* 1999, nr. 514). Ze kan evenwel de controle op de voorlopige hechtenis, die aan dwingende termijnen is onderworpen, splitsen van het onderzoek van de regelmatigheid van de procedure (Cass. 20 oktober 1999, *A.C.* 1999, nr. 553). Wanneer

evenwel in zake voorlopige hechtenis de door verdachte opgeworpen onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden de wettelijke voorwaarden tot handhaving van de voorlopige hechtenis betreffen waarvoor de Voorlopige Hechteniswet eigen maatregelen tot controle van de regelmatigheid ervan heeft uitgewerkt, zijn alleen die procedurebepalingen toepasselijk (Cass. 16 mei 2000, A.C. 2000, nr. 298; R.W. 2000-2001, 591, met noot van De Swaef; M., 20 februari 2001, A.C. 2001, nr. 106).

De kamer van inbeschuldigingstelling kan de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure onderzoeken (Cass. 10 februari 1999, A.C. 1999, nr. 78). Ze moet dit doen wanneer ze bij de regeling van de rechtspleging geroepen wordt uitspraak te doen over een door de in verdenking gestelde aangevoerde onregelmatigheid, niettegenstaande het hoger beroep van de in verdenking gestelde laattijdig is (Cass. 31 juli 2001, A.C. 2001, nr. 424).

Zelfs als ze niet regelmatig gevat werd kan de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve, dit is zonder voorafgaande vordering van het openbaar ministerie of verzoek van een van de partijen, controle uitoefenen op de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure (Cass. 18 maart 2003, P.02.1619.N).

Terloops kan men releveren dat, in verband met artikel 235*bis*, §§ 5 en 6, van het Wetboek van Strafvordering het Hof heeft geoordeeld dat de zuivering die de kamer van inbeschuldigingstelling vóór de regeling van de rechtspleging heeft verricht ook allen die later bij de regeling zullen worden betrokken ten goede komt (Cass. 28 maart 2000, A.C. 2000, nr. 208). Stukken die werden nietig verklaard vooraleer de rechtspleging werd geregeld en als gevolg daaraan uit het dossier werden verwijderd, maken geen deel meer uit van het gerechtelijk onderzoek (Cass. 19 december 2000, A.C. 2000, nr. 709). De vóór de regeling van de rechtspleging bevolen verwijdering van de stukken en verbod van latere aanwending ervan, bevestigd door de artikelen 6 en 8 van de wet van 4 juli 2001, leveren geen miskennis van het recht van verdediging op (Cass. 11 december 2001, P.01.1535.N). Zoals reeds vermeld, heeft het Arbitragehof evenwel in artikel 131, § 2, en 235*bis*, § 6, de zin ingevoegd bij de artikelen 6 en 8 van de wet van 4 juli 2001 vernietigd (Arbitragehof nr. 86/2002, 8 mei 2002, B.S. 24 mei 2002, tweede uitgave).

Na dit arrest van het Arbitragehof heeft het Hof geoordeeld dat uit artikel 235*bis*, 6 §, niet volgt dat er een absolute onmogelijkheid bestaat om voor de rechter ten gronde nietig verklaarde handelingen aan te wenden, maar dat het niet impliceert dat er een absolute mogelijkheid ontstaat om nietig verklaarde stukken te kunnen inzien en onbepikt in de strafprocedure aan te wenden (Cass. 18 februari 2003, P.02.0913.N).

§ 3. Cassatieberoep

Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling oordeelt over een hoger beroep inzake een opheffing van een opsporings- of onderzoekshandeling en ze de regelmatigheid van de procedure onderzocht of gevraagd werd deze te onderzoeken, dan staat in die mate tegen deze beslissing onmiddellijk cassatieberoep open. Is dit niet het geval dan is het cassatieberoep niet ontvankelijk (Cass. 11 mei 1999, A.C. 1999, nr. 278), b.v. wanneer de vraag enkel was of de in beslag genomen goederen in feite al dan niet in aanmerking kwamen voor een eventuele verbeurdverklaring op grond van artikel 42, 3°, van het Strafwetboek (Cass. 16 mei 2000, A.C. 2000, nr. 299).

Het onmiddellijk cassatieberoep van een inverdenkinggestelde tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat zijn hoger beroep tegen een verwijzingsbeschikking van de raadkamer niet-gegrond verklaart, is ontvankelijk wanneer hij voor de appèlrechter een onregelmatigheid van de verwijzingsbeschikking aanvoerde, te weten een gebrek aan antwoord op de conclusie die de leemten in het onderzoek aanklaagt, en om bijkomende onderzoekshandelingen verzoekt (Cass. 27 juni 2001, A.C. 2001, nr. 403).

Het gebrek aan motivering van de beschikking die de rechtspleging regelt, levert een verzuim in die beschikking op. Het onmiddellijk cassatieberoep van een inverdenkinggestelde tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling is ontvankelijk, wanneer hij dat verzuim als middel in hoger beroep had aangevoerd (Cass. 23 mei 2001, A.C. 2001, nr. 305; 23 mei 2001, A.C. 2001, nr. 307 met conclusie van advocaat-generaal Loop, *J.T.* 2001 (verkort), 716, met noot van Vandermeersch, D. en Klees, O., *Rev. dr. pén.* 2001, 897).

Onder de regelmatigheid van de rechtspleging die de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve vermag te onderzoeken, valt de wijze waarop partijen stukken in het debat brengen (Cass. 15 januari 2002, P.01.0412.N).

AFDELING 7 - ARRESTEN VAN DE KAMER VAN INBESCHULDIGINGSTELLING VAN VERWIJZING NAAR HET HOF VAN ASSISEN

§ 1. Wettelijke regeling

Krachtens artikel 292*bis* van het Wetboek van Strafvordering kan tegen een arrest van verwijzing naar het hof van assisen, onverminderd artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering slechts een onmiddellijk cassatieberoep worden ingesteld in een van de volgende gevallen:

- 1° wanneer het feit geen misdaad is volgens de wet;
 - 2° wanneer het openbaar ministerie niet is gehoord;
 - 3° wanneer het arrest niet is gewezen door het bij de wet bepaalde aantal rechters;
 - 4° wanneer de wettelijke voorschriften betreffende het gebruik van de talen in gerechtszaken niet werden nageleefd;
 - 5° wanneer de in artikel 223 voorgeschreven regels van de tegenspraak niet werden nageleefd.
- (Preamont, M., "La récente réforme de la procédure devant la cour d'assises", *J.T.* 2001, 729-733).

§ 2. Cassatieberoep

Het cassatieberoep dat een verdachte heeft ingesteld tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat zijn hoger beroep tegen de beschikking van de raadkamer die de verzending van de stukken aan de Procureur-generaal beveelt met het oog op zijn inbeschuldigingstelling niet ontvankelijk verklaart, is niet ontvankelijk bij gemis aan belang (Cass. 20 september 2000, A.C. 2000, nr. 484).

Onmiddellijk cassatieberoep is mogelijk wanneer een arrest van verwijzing uitspraak doet inzake bevoegdheid of met toepassing van de artikelen 135 en 235*bis* van het Wetboek van Strafvordering. In de overige aangelegenheden moet worden gewacht tot na het eindarrest zoals geregeld in artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering.

Wanneer een beschuldigde zonder beperking onmiddellijk cassatieberoep heeft ingesteld tegen een arrest van verwijzing en dat toen werd verworpen, dan kan hij ingevolge artikel 438 van het Wetboek van Strafvordering na de einduitspraak geen cassatieberoep meer instellen tegen dat arrest van verwijzing (Cass. 18 februari 2003, P.02.0913.N).

Een betwisting over de juiste omschrijving van de feiten waarvoor eiser naar het hof van assisen wordt verwezen, is geen geschil inzake bevoegdheid (Cass. 13 december 2000, A.C. 2000, nr. 688).

AFDELING 8 - VONNISSEN EN ARRESTEN INZAKE DE BURGERLIJKE RECHTSVORDERING DIE UITSPRAAK DOEN OVER HET BEGINSSEL VAN AANSPRAKELIJKHEID

Het bestreden arrest dat oordeelt dat het door de beklaagde gepleegde misdrijf schade heeft veroorzaakt, betreft het beginsel van aansprakelijkheid (Cass. 13 oktober 1999, A.C. 1999, nr. 526). De bodemrechter doet uitspraak over het beginsel van aansprakelijkheid wanneer de strafvordering door verjaring vervallen is en hij op de burgerlijke rechtsvordering oordeelt dat het misdrijf bewezen is (Cass. 4 januari 2000, A.C. 2000, nr. 3, *J.D.S.C.* 2001, 259, met noot van Delvaux, M., “Les anciennes banqueroutes simples et frauduleuses à la lumière de la nouvelle loi sur les faillites: aperçu du droit transitoire”; 11 september 2001, A.C. 2001, nr. 456).

De rechter die oordeelt dat er geen oorzakelijk verband bestaat tussen misdrijf en schade, beslist over het beginsel van aansprakelijkheid (Cass. 28 maart 2001, A.C. 2001, nr. 174; *T.A.V.W.* 2002, afl. 1, 43, met noot van Van Trimont, D., “De (mede-)aansprakelijkheid van de foutparkeerder”).

Wanneer de rechter oordeelt over het respectieve aandeel van aansprakelijkheid van de beklaagde en de burgerlijke partij, beslist hij over het beginsel van aansprakelijkheid (Cass. 24 november 1999, A.C. 1999, nr. 627; 1 maart 2000, A.C. 2000, nr. 148; 8 maart 2000, A.C. 2000, nr. 160; 5 april 2000, A.C. 2000, nr. 225; 28 februari 2001, P.01.1632.F).

De beslissing dat een eiser de verweerder moet vergoeden, betreft het beginsel van aansprakelijkheid (Cass. 6 december 2000, A.C. 2000, nr. 672; *De Verz.* 2001 (verkort), 505, met noot van Muyldermans, J., en Pire, A., “Le transfert de propriété: comment appliquer l'article 17 de la loi du 21 novembre 1989 [relative à l'assurance obligatoire en matière de véhicules automoteurs]?"); zo ook het arrest dat beslist dat burgerlijke partijen geen aanspraak kunnen maken op schade die zij beweren geleden te hebben (Cass. 3 mei 2000, A.C. 2000, nr. 268; *J.D.S.C.* 2001, 269, met noot van Delvaux M.).

Het bestreden arrest dat oordeelt dat de bestuurder van het schadeverwekkend voertuig van alle aansprakelijkheid voor het ongeval en de daaruit voortvloeiende schade is ontslaan en het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds gehouden is tot vergoeding, betreft het beginsel van aansprakelijkheid (Cass. 22 december 1999, A.C. 1999, nr. 694).

De beslissing luidens dewelke een eiseres verplicht is om in de hoedanigheid van verzekeraar tussen te komen om de schade van de verweerder te vergoeden, doet uitspraak over het beginsel van aansprakelijkheid (Cass. 11 oktober 2000, A.C. 2000, nr. 538). Hetzelfde geldt voor het arrest dat, op burgerlijk gebied, oordeelt dat de eiseres, verzekeraar, samen met een derde de schade ten gevolge van het veroorzaakte ongeval moet vergoeden, op grond van het

feit dat deze derde geen gebruiksdiefstal heeft gepleegd (Cass. 15 december 1999, A.C. 1999, nr. 683) of dat een inzittende van een gestolen voertuig dit niet heeft geheeld (Cass. 12 januari 2000, A.C. 2000, nr. 23). Het cassatiemiddel van de eiseres, verzekeraar, dat evenwel enkel opkomt tegen het oordeel van de appèlrechters dat er geen gebruiksdiefstal van het door eiseres verzekerde voertuig is geweest zodat eiseres geen dekking verschuldigd is, heeft geen betrekking op het beginsel van aansprakelijkheid (Cass. 17 december 2002, P.02.0119.N).

Vernietiging, op het niet-beperkte cassatieberoep van de beklaagde, van de beslissing op de tegen hem ingestelde strafvordering, brengt vernietiging mee van de eindbeslissingen betreffende het beginsel van aansprakelijkheid, en van de niet-definitieve beslissingen betreffende de omvang van de schade, die gewezen zijn op de tegen hem ingestelde burgerlijke rechtsvorderingen en die het gevolg zijn van de eerste beslissingen (Cass. 5 mei 1999, A.C. 1999, nr. 262; 27 oktober 1999, A.C. 1999, nr. 568; 19 december 1999, A.C. 1999, nr. 698; 24 april 2002, P.02.0105.F).

Vernietiging, op het cassatieberoep van eiser, beklaagde en burgerlijke partij, van de eindbeslissing over zijn burgerlijke rechtsvordering tegen een andere beklaagde, brengt vernietiging mee van de eindbeslissing over het beginsel van aansprakelijkheid, en van de niet-definitieve beslissing betreffende de omvang van de schade, die gewezen is op de burgerlijke rechtsvordering die tegen hem in zijn hoedanigheid van beklaagde is ingesteld door een andere burgerlijke partij, wanneer die beslissingen steunen op dezelfde onwettigheid, ook al is het cassatieberoep tegen de niet-definitieve beslissing thans niet ontvankelijk en heeft eiser bijgevolg van het ertegen ingestelde cassatieberoep afstand gedaan zonder erin te berusten (Cass. 20 september 2000, A.C. 2000, nr. 481; 6 juni 2002, P.01.0391.F).

De vernietiging, op het regelmatig cassatieberoep van de burgerlijke partij, van de eindbeslissing over het beginsel van aansprakelijkheid, brengt de vernietiging mee van de niet-definitieve beslissing over de schade, welke beslissing het gevolg is van de eerstgenoemde beslissing, ook al is het cassatieberoep tegen de niet-definitieve beslissing vooralsnog niet ontvankelijk (Cass. 24 november 1999, A.C. 1999, nr. 627).

Ondanks het feit dat een eiseres, verzekeraar, zonder berusting afstand doet van haar cassatieberoep, strekt de vernietiging van de beslissing die, op de tegen haar ingestelde burgerlijke rechtsvordering, uitspraak doet over het beginsel van de aansprakelijkheid, zich uit tot de beslissing welke uitspraak doet over de omvang van de schade en het gevolg is van de eerstgenoemde beslissing (Cass. 20 december 2000, A.C. 2000, nr. 710, *De Verz.* 2001, 361, met noot van Houben, M., "La Constitution, le Roi, le juge du fond et la Cour de Cassation. Nouvel aspect des règles en matière d'assurance").

AFDELING 9 - BIJZONDERE PROBLEMEN

§ 1. Transitair recht

Tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling inzake een verwijzingsbeschikking dat werd gewezen op 2 oktober 1998, dag van de inwerkingtreding van het nieuwe artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering staat met toepassing van de artikelen 231 en 235*bis* van het Wetboek van Strafvordering onmiddellijk cassatieberoep open (Cass. 8 december 1998, A.C. 1998, nr. 510; 30 maart 1999, A.C. 1999, nr. 190). De kamer van inbeschuldigingstelling mag echter niet, op de onder vigeur van het oude artikel 135 van het

Wetboek van Strafvordering door de raadkamer genomen beslissing, het nieuwe artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering toepassen (Cass. 30 maart 1999, A.C. 1999, nr. 190).

§ 2. Betekening

Krachtens artikel 418 van het Wetboek van Strafvordering moet het cassatieberoep van het openbaar ministerie of de burgerlijke partij betekend worden aan de partijen tegen wie het gericht is; anders is het niet ontvankelijk. Het cassatieberoep van eiser die geen inverdenkingestelde is, tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling gewezen bij toepassing van artikel 61*quater* van het Wetboek van Strafvordering, moet dus aan het openbaar ministerie betekend worden (Cass. 23 februari 1999, A.C. 1999, nr. 108; 28 april 1999, A.C. 1999, nr. 247); idem voor een arrest bij toepassing artikel 28*sexies* van het Wetboek van Strafvordering (Cass. 28 november 2001, P.01.1336.F).

Het cassatieberoep van een burgerlijke partij tegen een arrest van ontslag van onderzoek tegen een onbekende moet worden betekend aan het openbaar ministerie (Cass. 26 mei 1999, A.C. 1999, nr. 312), dit is aan de Procureur-generaal bij het hof van beroep tegen wie het gericht is, niet aan de procureur des Konings (Cass. 20 januari 1998, A.C. 1998, nr. 37, samenvatting).

Het cassatieberoep van een burgerlijke partij tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling die haar hoger beroep tegen een beschikking van de raadkamer niet ontvankelijk heeft verklaard, is niet ontvankelijk wanneer haar cassatieberoep niet werd betekend (Cass. 8 oktober 2002, P.02.0419.N).

§ 3. Cassatieberoep tegen de verwijzingsbeslissing na de eindbeslissing

In een arrest van 25 oktober 2000 (Cass. 25 oktober 2000, A.C. 2000, nr. 576), werd er geoordeeld dat wanneer de beklaagde na de eindbeslissing cassatieberoep instelt tegen de verwijzingbeschikking van de raadkamer, de toetsing van het Hof en derhalve de middelen die het ambtshalve zou kunnen aanvoeren, beperkt zijn tot de formele geldigheid van de beschikking en tot de regels inzake de bevoegdheid van het gerecht. Daarentegen volgens een arrest van 28 november 2001 (Cass. 28 november 2001, *Rev. dr. pén.* 2002, 775, met noot van J.P.S.), kan de persoon die wordt verwezen, onmiddellijk cassatieberoep instellen tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat door een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid is aangetast. Het cassatieberoep na de eindbeslissing kan dus alleen maar de regels inzake de bevoegdheid van het gerecht betreffen.

AFDELING 10 - FORMULES GEBRUIKT DOOR HET HOF

§ 1. Gewoon cassatieberoep

Als het cassatieberoep de uitspraak over de strafvordering betreft, onderzoekt het Hof, op grond van een regelmatig cassatieberoep, al de nietigheden en onregelmatigheden die tot cassatie kunnen leiden. Onverminderd de aangevoerde middelen, verricht ze dit onderzoek ambtshalve (Declercq, R., *op. cit.*, nr. 2285-2289).

Dat het Hof die controle heeft uitgevoerd vermeldt ze met de zogenaamde strafformule: “Overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen in acht zijn genomen en de beslissing overeenkomstig de wet is geweest”. Wanneer de zaak het vereist om de reden die de navolgende formule vermeldt, luidt ze: “Overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen in acht zijn genomen en de beslissing geen onwettigheid bevat die de eiser kan grieven”.

§ 2. Cassatieberoep tegen een arrest van verwijzing naar de politie- of de correctionele rechtbank

Bij een onmiddellijk cassatieberoep tegen een verwijzingsarrest, wordt soms volgende formule gebruikt om goed de beperkte toetsing van het Hof aan te geven:

“Overwegende dat er geen onregelmatigheid, verzuim of nietigheid bestaat betreffende het verwijzingsarrest”.

§ 3. Cassatieberoep tegen een arrest van verwijzing naar het hof van assisen

Bij een cassatieberoep tegen een arrest van verwijzing naar het hof van assisen combineert men de artikelen 292*bis* en 416 van het Wetboek van Strafvordering.

“Overwegende dat de beslissing van verwijzing geen schending van de wet bevat of niet is aangetast door een nietigheid waarvan het onderzoek aan het Hof, in de huidige stand van de rechtspleging is opgedragen”.

§ 4. Cassatieberoep na de eindbeslissing

Wegens de beperkte toetsing van het Hof bij een cassatieberoep tegen de beschikking of het arrest van verwijzing na de eindbeslissing wordt in dat geval volgende formule gebruikt:

“Overwegende dat de regels betreffende de bevoegdheid van het vonnisgerecht in acht zijn genomen”.

BESLUIT

Uit hetgeen voorafgaat moge blijken dat bij het Hof een groot aantal cassatieberoepen op grond van artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering worden aanhangig gemaakt.

Een belangrijk gedeelte van die cassatieberoepen strandt daarbij op een gehele of gedeeltelijke niet-ontvankelijkheid. Op vele punten is de rechtspraak van het Hof betreffende artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering vaststaand. Op enkele punten is ze nog in volle evolutie. Dit is met name vooral het geval wat de mogelijkheden van onmiddellijk cassatieberoep betreft tegen de arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling die oordelen op het hoger beroep tegen een beschikking van de raadkamer tot verwijzing naar de politie- of de correctionele rechtbank of die zelf een verwijzing uitspreken. Ofschoon de rechtspraak van het Hof terzake enkele onduidelijkheden van de wet heeft kunnen wegnemen, blijven toch tal van vragen open waarop enkel geval per geval zal kunnen worden geantwoord.

De wijziging van artikel 416 van het Wetboek van Strafvordering door de wet van 12 maart 1998 vormt, door de combinatie ervan met sommige andere bepalingen van die wet, een belangrijke bron van vertraging van de strafrechtspleging. De grendel die het verbod op een onmiddellijk cassatieberoep legde, had precies tot doel en tot gevolg de proliferatie van het aantal procesmiddelen tegen te gaan. Tal van pleiters maken misbruik van de afschaffing van die grendel om de debatten tot een werkelijk proces tegen het proces te laten afglijden. De vertraging die daardoor optreedt, is des te groter nu de tekst van de wet het in werkelijkheid mogelijk maakt de meeste debatten over de vorm over te doen voor het vonnisgerecht. Dienaangaande rijst de vraag welke de zin is van het onmiddellijk cassatieberoep, aangezien toch de mogelijkheid bestaat om voor de rechtbank of het hof van beroep opnieuw een geschil op te werpen waarover door het Hof, waarbij de zaak aanhangig gemaakt was, met toepassing van bovenvermeld artikel 416, tweede lid, reeds uitspraak is gedaan.

Die wetsbepaling zou met goed gevolg kunnen worden gewijzigd, ofwel door een echte “zuivering” in de door de pleiters aangevoerde gronden van nietigheid, ofwel door een striktere omschrijving van de gevallen waarin onmiddellijk cassatieberoep is toegestaan en van de devolutieve kracht van een dergelijke voorziening.